

КРАЉЕВИНЕ СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА
ПОВЛАШЋЕНА КЊИЖАРА

„ЈЕДИНСТВО“

ЂОКИЋ И ЂОРЂЕВИЋ

ТЕЛЕФОН: 744. СУБОТИЦА. ТЕЛЕФОН: 744.

KÖNYV, PAPIR ÉS IRODASZEREK KERESKEDÉSE.

ИМА НА СТОВАРИШТУ:

СВИХ МОНОПОЛИСАНИХ ПРЕДМЕТА
И КЊИГА ЗА НАРОДНЕ, ЗАНАТСКЕ,
ПРОДУЖНЕ, СРЕДЊЕ И ВЕЛ. ШКОЛЕ,
ЗА ЦРКВЕ, ОПШТИНЕ И Т. Д. И Т. Д.
ВЕЛИКИ ИЗБОР ЗАБАВНИХ КЊИГА
СРПСКО-ХРВАТСКЕ КАО И СТРАНЕ
ЛИТЕРАТУРЕ.

GRADSKA BIBLIOTEKA
— SUBOTICA —

Broj Z. II. 28...

Subotica

1922.

IZDANJE:
KNJIŽARE „JEDINSTVO“
SUBOTICA.

ŠTAMPA: „NARODNE ŠTAMPARIJE“ SUBOTICA.

КРАЉЕВИНЕ СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНЕЦА

ПОВЛАШЋЕНА КЊИЖАРА

„ЈЕДИНСТВО“

ЂОКИЋ И ЂОРЂЕВИЋ

ТЕЛЕФОН: 744. СУВОТИЦА. ТЕЛЕФОН: 741.

ИМА СЛЕДЕЋЕ ЧАСОПИСЕ:

СРПСКИ КЊИЖЕВНИ ГЛАСНИК

МИСАО

EVROPA

SAVREMENIK

НОВИ ЖИВОТ

JUGOSL. NJIVA

ZENIT

DOM i SVIJET

НОВА СВЕТЛОСТ

МУЗИЧКИ ГЛАСНИК

ВЕНАЦ

РАТ И МОРАЛ

НОВА ВОЈВОДИНА И Т. Д.

GRADSKA BIBLIOTEKA
SUBOTICA

GRADSKA BIBLIOTEKA

Dr. 157593 19563
SUBOTICA

7106

СУБОТИЦА.

Од ЂОРЂА ПОПОВИЋА—МУЊАТОВИЋА.

I. Насељавање.

Суботица лежи на 150 км. северно од Београда, нешто западно од њега, тако да месни сунчани сат показује 3 минута мање него београдски — а 19 минута више, него средњо-европски. Државна граница није ни пуних 7 км. удаљена од неких варошких творница, а пресеца варошке пустање Томпу и Келебију.

Нова граница иде овако: од близине коте 118, где Киришев канал долази на стару варошку границу, следи тај поток југозападно па северозападно до Скендерских ритова, отуда удара југозападно преко коте 128 на жељезничку пругу 3 км. јужно од келебијске станице, отуд к западу између кота 132, 141 и 136 на „Томпу“ (кота 143), па јужно, остављајући коту 141 и пустару Келебију Мађарској. Следећи пут између кота 131 и 134, па истим југозападним правцем даље до Миљкутског пута, затим по том путу једно 800 м. напоље северозападно до пута, који опет у југозападном смеру избија на коту 140, враћа се путем према југоистоку остављајући како „Коцкаш“ (кота 138) тако и „Чикерију“ (кота 135) у Мађарској. Правећи душли лакат иде истим путем до коте 133, подну које скреће опет југозападним правцем пресецајући бајску пругу близу 2 км. источно од Чикеријске станице. Прозлазећи котама 127 и 134 од Рудићевог салаша скреће левим путем, који иде према доњем шору Кунбајском, па старом варошком међом. Тим разграничењем је Суботица од предратне своје површине, која се скоро мерила са малим жупанијама, изгубила једну петину, те сада има око 800 □ км., а изгубила је на 8.000 својих салашара, међу њима и на 200 кућа Буњеваца па и десетак кућа Срба, те јој је остало око 93.000 душа, већином Буњеваца. Како од тога броја скоро половина станује по салашима, раштрканима по целом хатару, Загребу би се на пример, ако би се хтео сравнити са Суботицом, требао додати и срез (котар), па чак и Стубички котар, јер су тек те три јединице заједно тако простране као Суботица — али са скоро два пута толико становника.

Сама варош развила се на граници између мора од дилувијалног живог песка — и „Телечке“, покрајине, где је земља покривена слојем ситне прашине, прпора, „леса“, који су тако исто већином још у дилувијуму нанели ветрови. Песак је тек у најновије време везан дрвећем, местимице виноградима, а и данашња чувена житница, лес са местимичним дебелим слоје-

вима хумуса, био је пре стотинак година већином још необрађени пашњак, степа. На саставку леса и песка избија вода, која на незатрпаним дубинама застајкује творећи низ језера: Келебијско, велики рит, па баре (од којих је Рогина бара са суседнима сада сасвим засута), па Палић, Лудошки рит и т. д., у којима се сада негује мноштво ситне рибе. Могућност риболова и појава изворске воде, какова је данас „Водица“ код Александрова, примамила је човека, те се ту настанио већ у оно време, када се појављују најстарији становници ових крајева — на крају каменог доба. По остацима, који су нађени између Сенћанског гробља и Бајина хата („Бајната“), закључује се, да овамо први човек није допро преко непролазних песковитих пуштара са севера, него са југа, са Балканског Полуострва — био је дакле истога племена (индо-европског) из кога потичу и Словени.

Много је више трага оставио, на истом месту и на другим местима по вароши, други један народ, тако исто индо-европског порекла, који је са северо-запада дошао овамо и донео бронзано оруђе.

То су била келтска племена, од којих се за наш крај нарочито спомињу Боји. Келти су додуше стотинак година пре Христа потпали под Римљане, али римска освајања никада нису допрла до Суботице. Дошли су међутим до ових крајева први таласи са Истока, Јазиги, монголског порекла, који су се по свој прилици измешали са староседеоцима и водили номадски живот у овим крајевима све до велике сеобе народа. Тада су се измешали са новим досељеницима, који нису били толико Хуни, (иако је седиште Атилино било у непосредној близини Суботице), јер се маса Хуна није никако ни кретала са јужно-руских степа, него са Германима и другим „Барбарима“. Германи су овде владали стотинак година, па су их потисли Авари, који тако исто нису многобројни били, да би староседеоце апсорбовали — него су с њима дошли и све ове крајеве населили Словени, који су се земљорадњом бавили, стално се настанили па, иако те овамо те онамо потискивани, све до данас остали у овим крајевима. Ови су Словени додуше били неко време и под власти Бугара, који су тако исто били монголског порекла, али су и ови били тако малобројни, да су се сви, исто као и Авари, утопили у Словене.

Од словенских се племена спомињу у овом крају Бодрици (или источни Оботрите) од којих потиче и име Бодрожке жупаније.

И Мађари су морали бити малобројни, јер их је за време татарске најезде (из целе жупаније) сасвим нестало било и после су само поседници били са малобројним породицама. У масама су се настанили једино сродни им Кумани, чија су насеља Томпа и Келебија, дакле баш они крајеви, који су сада отпали од Суботице (а који су 1572. г. већ „Рацима“ били насељени). Да је народ у Суботици и у време Мурхаке битке морао бити словенски, доказује околност, што се чца Јован

баш у Суботици настанио био. Спомињу се додуше и Мађари у Суботици, али их је морало бити врло мало, јер се већ за време Турака а нарочито по ослобођењу од њих једва који Мађар налази у Суботици, него $\frac{2}{3}$ римокатоличких (Буњеваца) и $\frac{1}{3}$ православних Срба. Да би мађарска маса испред турског прогонства побегла била, није вероватно, јер Турци овамо нису са југа дошли, него са севера у повратку од Будима, ослободилачка војска пак не спомиње овде никакве Мађаре, него „Раце“.

Мађари су се у Суботицу почели насељавати тек по разрешењу Војничке Границе, када су се православни Срби одселили били у Шајкашку (1746.) — зато и јесу куће њихови у српском крају (Срби су се после великим делом вратили натраг), и по млакама где Буњевци нису хтели правити кућа

Буњевци нису староседеоци ових крајева (старија насеља означају мађарски извори са „Тот“ — Славонац, а познато им је било и име „Шокац“), јер их и наречје (штокавско-икавско без чакавских остатака са чистим новим нагласком, са много израза заједничких са далматинским) и ношња (мало ручнога рада) и обичаји („Краљице“, врло напредна кухиња, кисело млеко и сир), па и телесни састав, (прави голијати према Шокцима), предање па чак и стари записи доводе у везу са далматинским Буњевцима. Име је то грчког порекла, значи Хумњак, како се и данас називају Херцеговци, становници негдашње државице Хума, Захумља. Кад су се и како овамо доселили, није још коначно рашчишћено, толико је међутим сигурно, да 1687. године није било никакве сеобе Буњеваца из старе постојбине њихове, како се до сада мислило, него су се они тада само из турског поданства прикључили ослободилачкој војсци. Тада је сва турска војска била распоређена баш између Суботице и старе постојбине Буњеваца, па је немогуће и замислити, да је могао долетети из те даљине са свим својим благом народ, који је бројао 1500 ратника. Међутим годипу дана раније сегедински су фрањевци већ добили собу у „кули“, да је уреди за богомољу, а код њих је 30 год. раније забележено, да су имали (и у Сегедину) „Далмата“ предикатора; 1664. је један турски путописац у Сомбору нашао „Влаха и Морлака“, дакле Срба и Буњеваца; 1649. г. је београдски бискуп хиљаде католика кризмао у овим крајевима; 1622. године спомиње се и нека буњевачка жупа (шта ли), у Калочкој арцибискупији, дакле овде негде. Како се 1598. године иселили староседеоци православни Срби из „Бајског Трокута“, с њима и из Келебије, Таванкута, Шебеша и Сомбата-Суботице (да је овде било католика, те би тим пре иселио био — царски капетан, у Острогон), те је предео остао пуст и како се за Клишки санџак око 1600. год. спомиње исељење велике масе народа (30.000) „на Дунав“, вероватно је, да су и наши Буњевци међу тим исељеницима, који су због тога напустили своју постојбину, што су се побунили били против клишки санџак-бега, па им није било више останка у том санџаку.

А Клишки је санџак баш она покрајина, откуда потичу Буњевци. Тамо су и сада села и засеоци, названи по презименима и то не само: Марковић, Видаковић, Јукић, Јурић, Ивић, Габрић, Матић, Мандић, Вуковић, него и необичнија, која су специјална имена баш наших Буњеваца, као што су: Војнић, Мамужић, Судић, Рајчић, Бачић, Бешлић, Радишић, Сударевић, Плетикосић, Орчић, Неорчић, ту су Антуновићи код Имотског (у Суботици је постојало и презиме Имотски), ту су код самостана Живогоста Ромићи и Антуновићи, — ту је код Сиња (а и Сињ се спомиње, као стара постојбина Буњеваца) село Арбанас по свој прилици оно село, у коме се родио први капетан суботички Сучић (а и Сучић села има тамо). Ту су Пољица, а неки суботички Буњевци знају, да су пољички пдемићи.

Буњевци су имали одмах по развојачењу Границе борбу против мађаризације, коју су спроводили сегедински фрањевци, што су се у бившем граду, а касније цркви настанили били. Та је политика не само населила много Мађара у Суботицу (где при попису од 1720. г. није било ни једнога Мађара, 1788. г. их је већ 15% било), него је и Буњевце тако раздражила против православних Срба, да је 1850. год. више од половине становништва уписано у Мађаре (а само 1.69% у Немце, премда је после толиког мађаризирања наш попис нашао и данас преко 2% Немаца). У новије време су се међутим Буњевци постепено ослобађали мађарског уплива, те је њихов број при сваком попису све већи и већи бивао (статистика их је 1880. уписала међу Србо-Хрвате, 1890. међу Србе, а 1900. и 1910. међу „ине, разне“): 26.637 — 31.736 — 33.924 — 35.771 (без Александра, а заједно са Србима), што је још увек далеко било од истине, којој је много ближи наш попис, по коме нас има скоро пуних 70% (заједно са Александровом и војском).

Али је Мађарска ера оставила жалосна трага у неписмености Буњеваца (све су школе биле помађарене), јер их је 1910. читало и писало само 38.8% (1900: 28.5%), чему нема примера, него међу православнима у Хрватској (који су тако исто били занемарени). Православни Суботичани су међутим задржали српски наставни језик у школама, те су имали 54.7% писмених. Сад ће то нагло поћи на боље, једно што ће и народна школа и служба у војсци — па и додир са чиновништвом и читање новина много учинити, а друго што се сада не уписује сва буњевачка интелигенција у Мађаре, као пре.

По броју је међутим становништво суботичко добро напредовало. Јер док га је пре 200 год. било 2.376 (Сомбор је био већи, Тител скоро толики исти), дотле је попис од 1788. г. исказао 20.147 душа (без Бајмока и Чантавира, које је варош морала колонизирати и из свог територија издвојити) — 1817. је број већ прешао 30.000, по попису од 1850 г. било је 48.958, а од 1870. је до наредних деценијских пописа било више за 9.0 — 18.5 — 12.0 — 14.4 — 8.1%. (Јевреји су се множили за 23.8 — 54.2 — 19.2 — 17.0 — 9.8%).

То је постигнуто, иако је Суботица јединствена у томе, што јој не притиче толики народ из околних места, као у све друге вароши (од којих је у Војводини само Нови Сад још боље напредовао). Од Суботичана је наиме (1910) било 10.051 из Бачке, 6.823 из других жупанија бивше Угарске (највише из суседних северних жупанија), 387 из Хрватске и Славоније, 497 из иноземства (из Турске, па и из Грчке више него из Србије) — док се рођених Суботичана нашло: у Бачкој 5.277, у другим Угарским жупанијама 2015 (највише у Банату), у Хрватској и Славонији 707 — у иноземство се необично мало иселило. Одсељених је било 11.9%, (једини је Нови Сад показивао већи број: 16.0%, Загреб међутим само 9%). У Суботици је дакле било мештана 81.20%, из исте жупаније 10.67%, из Мађарске 7.21%, из Хрватске и Славоније 0.41%, из иноземства 0.2% (Београд 35% — наравно из бивше Аустрије, Загреб 15% — највише из Словеније). Суботичани су дакле аутохтони тако, да их у томе не надмашују чак ни суседне жупаније (једино Личка и Модрушка). Шта више размерни број домородаца се у Суботици тек у последње време почео спуштати, док је пре још и растао (1890—1900: 77.63, 81.96), што се и од околних жупанија једино код Вараждинске опајало (Н. Сад 55.10 — 52.32 — 48.49, Загреб 32.96 — 31.11 — 30.67 по сто).

Прираст је дакле постигнут не толико досељавањем, колико природним множењем (1901—1910 природно 7794, досељавањем 3223). И Суботица је и у томе јединствена са својих 8.7% природнога прираста (1901—1910 попречно), у чему је и од жупанија претичу једино оне јужно од Драве (Загребачка не). Што је најкарактеристичније, у Суботици је умирање (особито код деце) тако велико (33.4%), да томе нема равна нигде, али је рађање тако огромно (42.1%), да је у нашим крајевима само две жупаније претичу, Срем (43.3) и Вировитичка (45.9%). Смртност деце суботичке је јединствена — у нашим крајевима претекао је њен број у годинама 1911—12. (36.5 — 35.3%) једино Срем и Вировитичка жупанија, а у годинама 1909—10. (44.4—40.3) ни једна покрајина.

Мађарска статистика приписивала је природни прираст у корист Мађара (а и досељавање је њихов број повећавало), а да то није без основа, види се из околности што Мађарице додуше мање рађају, али боље знају децу сачувати од смрти, (нарочито од заразне болести). 1909—1912. родило се Мађарске деце по статистици 8.557 а умрло 5876, од тих 2999 испод 7 година. Прираст је дакле 2681. За исто време родило се „ине“ (буњевачке) деце 6465, умрло свега 4994, од тога испод 7 год. 2853. Прираст је само 1471. Смртност деце према одраслима је код Мађара 51.0%, код „иних“ 57.1%, дакле већа него код Мађара. Како је смртност деце и код православних Срба уопште тако исто огромна, као код Буњеваца, и како се томе спречавањем заразних болести увелико може доскочити — то је основана нада, да ће се и у томе погледу поправити прилике сада, кад су и при здравственим властима

постављени људи, којима и наш народ лежи на срцу, а такви су исти родољуби постављени за учитеље, свештенике и т. д. који ће народ поучавати.

II. Шетња по вароши.

Повећавањем броја становништва развијала се и варош, те је особито за последњих 40 година учинила такве напретке, да јој сад заиста не припада више име великога села. Кад је поред сегединско-сомборске жељезничке пруге добила и будимпештанско-београдску те постала прометни центар, и кад је увиђавношћу грађана и у првом реду дугогодишњег градоначелника Лазе Мамужића израдила план за регулацију, спровела канализацију и калдрмисање, од 1891. г. асфалт, па осветлење гасом (у место петролеумских лампа којих је још од 1856. г. било), од 1897. год. и електрично осветлење с трамвајем, кад је уз то почела копати артеске бунаре (најдубљи жељезнички 1882—1886, преко 600 м дубок, — има свега 3 „артечка“ и 41 „дубоки“ бунар): ницале су не само лепе куће на кат, него и праве палате. Жељезничка станица досуше није изграђена, она је и данас још неугледна, али су засуте оне баре које су је растављале од вароши, те је ту на једном делу подигнут леп парк, који опкољују саме палате, међу којима је с јужне стране судска зграда. Идући према западу красном асфалтованом улицом Краља Александра, која служи за корзо отменој публици, пада у очи (бр. 13.) најстарија трокатница, првобитно млин, затим женска препарандија у којој је сада команда штаба и потиски просветни инспекторат. Даље је Англо-угарска, преко пута од ње Пољопривредна банка, под бр. 1. пак Уредништво „Bácsmegeyei Naplo“ — са машинама за слагање. Уз две друге гостионице првога реда ту је на крају улице према Тргу Слободе хотел Београд, варошка својина, саграђена 1853, у коме се држе буњевачка велика прела још од 1879. године. На углу су високи коринтски стубови, у дворишту је било позориште које је пред рат изгорело, те ће се сада наново градити. — Челом према Карађорђевој тргу пада у очи монументална варошка кућа, једна од највећих грађевина у држави (преко 6000 м²) саграђена 1910. свотом од 2¼ милијуна златних Кр., на повећаном месту старе, подигнуте још 1751. — са високом сат-кулом (са електричним сатом који обноћ електричним сијалицама показује колико избија), са које је леп изглед у бескрајну бачку равницу, — са лепом већницом, разним украсима, све у мађарском стилу. У њој је Кафана, једна од најлепших у држави.

На тргу, на коме је од 11 кућа 7 и данас српских, пада у очи уз палату једне пештанске банке кућа са натписом „Задужбина Јована и Терезије Остојић“, даље северно „Задужбина Душана Радића“, до ње Јоце Радића (без натписа), у којој станује г-ђа Мица Радићка председница Добротворне Задруге Српкиња, основане 1877. год. (јеврејска је основана још 1858. год., буњевачка су добротворна друштва сасвим нова). Те задужбине доказују, како Срби, ако без потомака

изумиру, помажу сиротињу, туђи подмладак. Сам трг је сада диван парк, али је пре 40 и коју годину био у већем делу године непроходан, јер су се некада туда протезали градски шанчеви, који су се морали преко једног метра високо наспати (песком). Југозападно отуда протеже се 2 км. дуги Сомборски пут, чији се први део зове Јелачићева улица, у којој је одмах на почетку капела св. Рска на месту, где је један капетан турског савезника Мађара Текелије искасапио 38 мирних грађана, а које је место онда било изван града, близу гробља. Преко од улице Бене Сударевића, прозване по рано-преминулом прваку буњевачком (у којој је финансијална управа и уредништво „Невена“), почиње овећи парк:

„Трг св. Ђирила и Методија“, на којем је св. Терезија највећа црква у држави, (дуга 61, широка 26 м.), грађена у византинском стилу пуних 25 година (довршена 1798.), до ње велика „плебанија“ реновирана 1888. у старо-немачком стилу. И овај је трг иначе опкољен по којом лепом модерном палатом, али и старим зградама, које су у своје време биле импозантне, тако некадашњи „Хотел Хунгарија“, иза кога је бесплатна амбуланта за кожне болести, војништву и за зубе, са улазом из Харамбашићеве улице у којој је уредн. „Bácskai Napló.“ Сомборским путем води електрична жељезница све до краја, где је калварија са дивном капелом, иза те најугледније („Бајско“) гробље са 15 лепих капела и многим другим дивним споменицима. Иза пасошарнице је вашариште, чији је један део удешен за фудбалске утакмице „Бачке“. Иза вашаришта се од 1880. год. диже ново насеље Вучидо.

У вези с Тргом Слободе и Карађорђевићим јесте тако исто паркирани Трг Фра Јеце, на коме је Фратровска црква, некада суботичка „кула“ (тврђава), куд се за време турске опасности склањао народ, и бранио од непријатеља. Тај део и околина српске цркве (куд се иде Књаз Михајиловом улицом) јесу најстарији делови вароши, још непотпуно регулисани и изграђени. Православна црква постоји од 1725. г., пред рат је реновирана и украшена витражама, затим иконама Паје Јовановића, најбољег нашег сликара. Пред црквом је мраморни крст, који је у знак братске слоге подигао један католик Буњевац Мате Војнић. У порти је црквено-општинска дворана са српском књиžницом, где држи пробе српско певачко друштво, основано 1865. г. И даље северно од православне цркве протежу се најстарије, кривудава и слепа улице (српски крај са накнадно насељеним Мађарима), од којих је понајугледнија Црнојевићева улица са кућом Тоне Харића, дугогодишњег секретара и председника новосадске Матице Српске. Та улица води на православно гробље, на коме нма неколико дивних породичних гробница (капела). Једна је од тих западно од „Дудове шуме“ највећег парка варошког, до кога још није изграђен планирани пут, који би покрио и насуо један део баруштина, којих у томе делу вароши (с улице невидљивих) још увек има и које су извор болештина. Српски крај вароши је у Суботици, као свугде у Војводини, највише занемарен — али има наде да ће

се сада и он уредити. За сада је уређена само Пашићева улица, према варошкој кући, у којој је филијала Народне Банке, па филијала загребачке Српске Банке, затим у тобожњем мађарском стилу саграђена мојсијевска парохијална кућа. У тој је улици парно купатило.

На углу Змај Јовиног и Зрињског Трга налази се синагога, саграђена 1905. г., најлепша у држави, на чија вечерња одлазе Хришћани, као на концерте. Зрињски трг, некадашња „променада“, са красним дрворедима, служи сада за воћну пијаву (и деци за фудбал), али ће наскоро изгубити своје чари, јер ће се испунити будама (месарским) на форму бечког Нашмаркта. На томе тргу су још све старије куће (то је јеврејски крај), од којих се истичу Клостар (до њега калвински парохијски стан са богомољом у дворишту) и школа (трговачка академија и шегртска школа), у првом реду пак, на углу Трумбићеве улице красна гимназијска зграда у ренесанс-стилу, саграђена 1898. свотом од 544.000 злат. круна, у чијем је дворишту мушка Соколана. На крају Трумбићеве улице је касарна добровољних ватрогасаца и жандармерије, а са Трга Краља Томислава воде два главна пута, леви у Бајске винограде, а десни „Саве Текелије“ (од Сомборског пута до капије 2½ км. дуг) према пешачким касарнама, јеврејском гробљу, новој епидемијској болници и халашким виноградима (десно хемијска фабрика). Та улица дели VI. круг, који је скоро чисто мађарски „Јаси бара“, од V. у коме већ превлађују Буњевци.

Са Карађорђева трга води према југу уска Соколска улица, у којој је Хајслеров санаторијум и Пучка Касина, најстарије буњевачко друштво — и према југоистоку Штросмајерова улица, у којој је десно уредништво „Hirap“-а лево је стара зграда, (некадашњи суд — на углу је Подружница Прве Хрватске Штедионице), у којој је музеј и библиотека, основана настојањем Стевана Ивањија, варошког (и жупаниског) мађарског историчара; затим Музичка школа, основана још 1873 год., чији је директор осамдесетих година био познати композитор Гал, (сада је тако исто припознати Цветко Манојловић), која школа има преко 400 ученика. На крају улице је угледна палата „Штедионице и народне банке“, саграђена 1880. у римском стилу (та се банка сада стапа са Есконтном банком за Војводину). Чело улице је Југословенска банка, а на углу Скотус Вијаторове и Вилзонове улице пошта.

Вилзоновом се улицом гради други крак електричног трамваја, а у њој је, на другом углу Поштанске улице препарандија са женском Соколаном, даље (на десној страни) грађанска школа, још даље (лево) правни факултет. Зграда је 1898. дигнута за женску препарандију, једину школу у Суботици коју је мађарска држава отворила — а наша је држава дала Суботици и правни факултет, примила на себе издржавање свих школа, на које је варош трошила 16:3 од сто својих издатака (размерно више само Сомбор и Сента). До факултета су градски ватрогасци, а мало даље се улица рашља (средња је Мандићева по Мији, најзаслужнијем учитељу буњевачком, покретачу

„Невена“) — онај пак пут, који је керамитом постављен, „Београдски“, скреће на југоисток, те води Керским крајем поред цркве св. Рока, саграђене 1896. у готском стилу (у старој цркви је жупник био поставио мађарске натписе, против чега су се Буњевци под вођством Врање Сударевића били побунили), даље између градске болнице и сиротишта (отворених 1897. г. у — сиротишту је сада заштити деце) у Александрово, село, сада поново припојено Суботици, у коме је засебна православна парохија с црквом (лево творница Јерума).

Ако у повратку свратимо десно Херцеговачком улицом проћићемо кроз „Млаку“ (где тако исто има мађарских земуница) преко одводног канала, који у доњој половини Скотус Вијаторове улице још није покривен (покривених канала има у вароши 19.4 км., непокривених 4.7 км. — у Сомбору 1.2 км. покривених, 5 км. непокривених; у Новом Саду 10 км. покривених, 15 км. непокривених, у Панчеву свих 25 км покривених). На њему је артеском водом заливани нови врт за поврће, обрађен на најнапреднији начин. Даље стижемо у улицу Паје Кујунџића, прозвану по најзаслужнијем и највише поштованом буњевачком борцу за употребу народног језика у школама. У тој је улици вредно погледати куће буњевачких газда, намештене често пуним раскошем, што доказује, да Суботица није толико „заостала“ иза других вароши, иако има сразмерно највише приземних, а најмање дво- и вишеспратних кућа. У тој је улици још једна црква (св. Ђорђа) у готском стилу (суботичке су цркве варошка својина, процењене 1910. године на преко милијун златних круна). Уз њу је школска зграда, какових Суботица има само у вароши 12, затим забавиште, којих Суботица има од 1858. године, сада на броју 8 зграда (суботичке су школске зграде 1910. г. процењене на више од милијун златних круна). Даље напред је лепа лутеренска црквица, (у Тренковој улици, десно, Шантин санаторијум) на почетку пак улице, челом према Тргу Слободе „Касина“, врло угледна палата, сазирана 1895. у чистом романском стилу, лепо уређени дом друштва, основаног још 1841. г., годину дана после најстаријег суботичког друштва, немачке Грађанске касине (која је набрзо укинута).

Од Парка Краља Петра просечена је регулисањем вароши (према североистоку) улица Ивана Антуновића, прозвана по канонику, знаменитом историчару буњевачкоме; према југоистоку пак иза судске зграде простире се Трг Војводе Путника, на коме су касарне неборацких чета, где је била Команда места, сад је Официрски дом. Иза мањежа је угледна палата Жељезничке дирекције. На Тргу Баруна Тренка су касарне у којима је сада привремено Команда места. Даље се протеже 2 км. дуги Сенћански пут, на коме је творница масла, градска плинара, у касарнским зградама је Подофицирска школа, на крају вароши Сенћанско гробље, иза кога је Резервна епидемијска болница, подигнута још 1886. г., а на путу Градска кланица, подигнута 1893. год.

Кроз „тунел“ води источно пут за купатило Палић. Први део, 1894. г. два км. макадамом изграђен, води кроз Палићке винограде, који се сада са пута једва где виде, јер су туда подигнуте зграде за становање и за творнице. Ту је Електрична централа, па 1904. г. подигнута „Колевка“. Поред пута се одржавају лепе алеје, а пролази покрај школа, какових на салашима има 54 (уз то 10 је припало Мађарској) покрај подужећа за експорт меса и јаја (Хартман и Конен), поред касарна коњичке дивизије (1910. г. су суботичке касарне процењене на $1\frac{3}{4}$ милијуна златних круна), и барака са лепо обрађеним вртом. Далеко пред Палићем, удаљеним $8\frac{1}{2}$ км., почињу виногради, у којима око Палића има врло лепих летњиковца. Непосредно пред парком пут се укрштава са железничком пругом, која је 1864. г. грађена, да би се дало зараде сиротињи, која је услед нечувенога мраза остала без хлеба. Ту је била економска школа са лепим насадима, која је сада претворена у хотел за болесне раденике.

Палић је језеро (без 4) једну хиљаду јутара (573 кв. км.) велико, иако плитко (4 м.), не пресише, а које је карактеристично по томе, што вода (блато још више) садржи много шалитре, чега осим Панонске равнице нигде више у Европи нема. Варош је 1845. г. почела уређивати овде купатило регулацијом обале, грађењем гостионице и дељењем земљишта за летњиковце. 1895. г. је ископан артечки бунар, 1897. заведено електрично осветљење и трамвај, 1898. уређено топло купатило, сада има и блатно купатило и лепо уређен шtrand — те се може сматрати једним од најбоље уређених купатила у држави, — у коме се осим пријатног летовања (у парку има и борове шумице) успешно лече реуматични болови. Број сталних купалишних гостију није толико велик, али је Палић излетиште Суботичана (купа се и по 10.000 на дан), место гимнастичких и веслачких утакмица и т. д.

Суботица сад има још једно летовалиште, које су за себе основали Сегединци — а то је Камарашка шума, железницом један сат удаљена од вароши, са низом вила, које спадају међу најлепше у држави. Вила има иначе и по виноградима и по салашима, на којима има и црква, тако још од 1832. г. на Лудошу, најлепша пак (1895. сазидана) на Жеднику.

Иначе су куће у Суботици, урачунајући и салаше, већином од набоја (три четвртине од 15.520), покривене трском (10.488, црепом само 2725, шиндром 2.307). Тај се начин градње показао у овоме крају не само јефтиним него и добрим, јер се у тим зградама теже диже влага, него у зиданима, јер су зими топле, лети хладне.

Улице су широке, са лепо негованим дрворедима (такових улица има 30 км.), те се у празном простору сада негује трава, да би се спречило дизање прашине. Улице су већ 1841. године добиле биле имена, а куће бројеве и док су пре 40 година кола запињала у безданом блату, а пешаци по планкама ходили — данас су скоро све улице постављене асфалтом, керамитом (26 км.) трахитним коцкама 27 км. и т. д. Изван вароши има још 67 км. изиданог друма — све варошким трошком.

III. Занимање.

Суботичани су се као Граничари бавили највише сточарством, јер нису на душу ни по пола хектара земље обрађивали (1702. год. 844 ha оранице, 86 ha сенокоса и 9 ha винограда — данас само крумпир буде два пута толико посејано), што им при примитивном начину обрађивања није могло дати ништа сувишка. На пустарама, које су онда износиле више него цео териториј неких малих жупанија угарских, пасло је сразмерно много стоке.

Овце су биле најмногобројније, било их је 1316 на 1000 душа. Њих су временом још и више одгајивали, тако да их је крај XVIII. столећа било по 2 па и по 3 на душу. Тек кад су се пашњаци почели разарати, смањивао се број оваца, тако да их данас има једва пола толико, као пре. 1911. г. је било 22.684 главе, само 240 на 1000 душа, те је у томе тек у савршењу са површином (2329 на 100 км.²) претекла Хрватску и Славонију.

И говеда је онда било сразмерно много више него данас, јер их је било 947 на 1000 душа — а данас их има само 203. Рогата се марва полагамо множила, те садашњих 19.180 грла не износи према броју душа ни пола толико, колико има Хрватска и Славонија, а и према површини земље заостаје за многим другим крајевима (има 1.969 на 100 □ км.)

Нарочито због коња је Суботица чувена. И по броју предњачи (пре 220 година је на 1000 душа било 300 коња, сада 120, — 11.303 комада; на 100 кв. км. 1161 — Хрватска и Славонија имају на душе нешто више, али на површину много мање) — али нарочито се одликују по пасмини.

Свиње су се тек од пре шездесет година почеле за извоз хранити. 1702. их је било само 275 на 1000 душа, а данас 514, далеко више него икоја друга покрајина, које у савршењу према површини још и много више надмаша (4989 на 100 кв. км., док Хрватска и Славонија има само 2737). Суботица има свиња скоро равно толико, колико Личко-Крбавска и Модрушко-Ријечка жупанија заједно. Од својих 48.595 комада велик број извози, првокласно угојене.

Ако се успе у томе, да Суботица задржи своје пашњаке (који су додељени Мађарској) и ако се узорна средња господарства не парцелирају, Суботица ће задржати свој глас у гајењу стоке. У противном случају морала би прећи на стајско одгајивање, што ће проузроковати велик поремећај, јер се за сада не сеје више него 259 ha репе, 342 ha мишлинга, 867 ha граорице, 29 ha детелине, 440 ha луцерне, 18 ha балтачина, 260 ha мухарике — што заједно са оно мало сенокоса и узелен покошеног стрмног усева ни издалека није довољно за исхрану толикога блага.

Земљорадња је екстензивно постигла свој врхунац (а има само 3 од сто нероднога гла), отишло се и у интензивности тако далеко, да (1914 г.) нема ни 1 од сто угари — те се већ приступа уметном и зеленом гнојиву, индустријалним и лековитим биљкама. Обрађује се преко 68.000 ha земље, (дакле

скоро колико цела Личко-Крбавска жупанија) и то највише се сеје кукуруза (24.445 ha), кога је још 1748. год. један једини економ сијао био. Најзнаменитије је међутим жито (20.205 ha), кога се сеје на већој површини него у Модрушко-Ријечкој и Вараждинској жупанији, обема заједно. Исто тако је чувена суботичка зоб, које се насеје 14—15 хиљада ha, више него Загребачка и Вараждинска жупанија, обе заједно. Од много је мање важности јечам (десет пута више пролетњи, но јесењи) 4—5 хиљада ha, и раж, око 4000 ha. У процентима засејано је од оранице 36 од сто кукурузом, 30 од сто житом, 14 од сто зоби, 6 од сто јечмом, 3 од сто кромпиром, 3 $\frac{1}{2}$ од сто ражи итд.

Али је од површине много важнија платност, у чему се једино неки други крајеви Бачке могу мерити са Суботицом (и Срем, али само у житу), а која је 1911. г. била по хектару: жито 15.67, раж 15.72, јечам 17.84, зоб 16.37, кукуруз 23.76, кромпир 80.95 mc. Према томе је родило у Суботици (1913. г.) жита 315.598 mc. (више него у читавој Загребачкој жупанији, пет пута више него у Личко-Крбавској), ражи 32.183 (1911: 63.400), јечма 79.007, зоби 174.036 (1911: 242.377, те године за петину више него у целој Хрватској), кукуруза 436.300, кромпира 72.930 (1911: 159.071) mc.

И са својих винограда је Суботица чувена, ако и не платношћу и квалитетом вина, а оно ипак квалитетом грожђа (које се свеже много експортирало) и јефтиноћом обраде (стара лоза у песку), па и површином (5677 ha). Виногради су додуше великим делом припали Мађарској, али ће се одношај двовласника регулисати, осим тога ће варош дати нових земљишта за винограде.

Чувена воћна пијаца суботичка изгубила је главне добављаче своје (Аљмашки срез, који је због добре комуникације овамо доносио био своје производе), али је и сама Суботица богата у воћу, кога ће и надаље бити и за извоз, нарочито оних врста, које се саде по виноградима (да у припечи дају потребна заклона виновој лози), и то: трешања, вишања, кајсија, бресака, а и шљива, јабука, крушака, и ораха има. Чувене срчике гину, као свугде.

Посед је овако подељен: Од 11.159 поседника кућа (1910. год.) 59 од сто је имало за главно занимање земљорадњу, за њима су долазили занатлије (10.7 од сто), намештеници код промета (5.3), рентијери (4.9), трговци (4.6), јавни службеници (4.2), приватни намештеници (3.4) и тд. Од 7573 поседника земље 76.0 од сто је било земљорадника, 7.2 од сто занатлија, 3.7 јавних службеника, 3.5 од сто од промета, 3.4 приватних намештеника, 2.9 трговаца, 2.7 рентијера и т. д. Од поседника земље 14.7 од сто је имало испод једног катастралног јутра, 40.6 од сто 1—5 јутара, 14.4 од сто 5—10 јут. 12.4 од сто 10—20 ј., 11.4 од сто 20—50 ј., 3.7 од сто 50—100, 2 од сто 100—200 ј., 1 од сто 200—1000 ј., а само 0.2 од сто преко 1000 јутара (код самих земљорадника та је подела

овакова: 10.8 — 38.4 — 15.9 — 14.4 — 12.9 — 4.3 — 2.1 — 1.0 — 0.2 од сто.)

Половина све суботичке земље била је 1914. г. у рукама 177-орице поседника, од којих је један поседник (варош) им о у рукама скоро половину свега великога поседа. Од варошке земље било је 18.877 kat. j. оранице, 15.097 j. пашњака и 10.184 j. шуме, свега 46.821 j. — док је Сента имала 11.567, а Ст. Кањижа (иза Суботице најбогатија) 12.863 k. j. (и то су пре другог столећа била чисто српска места — Србе су развојачењем Војничке Границе растерали — док су код Панчева и В.-Бечкерека на „ерарски“ посед населили Мађаре). Поседника са 2—10 хиљада јутара земље била су два са свега 4165 j., са 1000—2000 j. један са 1130 j., са 500—1000 j. 16 са свега 11.119 j., са 3—5 сто јутара 27 са свега 9.887 j., са 2—3 сто јутара 28 са свега 6.519 j., а са сто до двеста јутара 102 са 14.541 јутром земље.

Поседници са преко 1000 јутара сви су исказани за Мађаре, а има их, заједно са члановима породице, 29 душа (и варош је наравно узета за Мађара). Газде са 100—1000 јут. јесу Буњевци (66.1 од сто) и Срби (6.1), „Мађара“ има само 26.9 од сто и 0.8 Немаца. И арендатори таквих поседа јесу огромном већином (72 од сто) Буњевци. На поседима од 50—100 j. живе, што као власници што као закупници, огромном већином опет Буњев и (71.2 од сто) те осим Срба (5.2 од сто) има само 20.2 од сто Мађара и 2.3 од сто Немаца. И на поседима од 10—50 јутара живи само 33.5 од сто Мађара, а не колико би им према мађарском попису припадало, да су једнако имућни, као наши, а осим 1.4 од сто Немаца и 5.8 од сто Срба, апсолутну већину имају и ту Буњевци (59.3 од сто). Чак ни код поседа од 5—10 јутара, на којима живи апсолутна већина (50.9 од сто) Мађара, нису у оном постотку заступљени, који им по броју приписују мађарски статистици, јер и ту осим 1.1 од сто Немаца и 6.3 Срба живи 41.7 Буњеваца. Тек код поседа испод 5 јутара долазе Мађари до преваге, имајући 59 од сто, али и ту уз 2.1 од сто Немаца и 3.2 Срба има 35.7 од сто Буњеваца. Код економских чиновника имају наравно Мађари 80 од сто, а и међу служинчади на економијама јаку апсолутну већину (53.2 — Буњевци 43.7 — Срби само 1.2 од сто), међу надничарима пак, где је Буњеваца равно половина, имају Мађари 45 од сто, Срби 3.6 од сто. Од преко 50.000 Суботичана, којима је земљорадња главно занимање, Буњеваца и Срба има преко половине (48.3+4 од сто), а Мађара 46 од сто по мађарској званичној статистици. Уз то Мађари су власници где је најлошија земља, (урачунајући Томпу и Келебију), а скоро сву најбољу земљу имају Буњевци.

Суботица додуше има од свих наших вароши размерно највећи број економа — али је карактеристично, да тај проценат опада (1900 г. 59.4 а 1910 г. 53.5 од сто), што се не опажа ни код једне вароши у Војводини, па чак ни у Земуну (само код вароши са уређеним магистратом као В.-Бечкерек и Сента). Суботица се дакле индустријализира. Индустријом се

наиме бавило 1900 г. 12.3 од сто становништва, 1910. већ 15.5, трговином 4.5—5.1, прометом 5.1—6.8 од сто.

Пре 200 година имала је Суботица по једнога дрводељу, колара, месара, крчмара, кираџију и по три кројача и ћурчије — те је према томе заостала била не само за Новим Садом, који је тада имао 68 мајстора, него и за Футогом, Чуругом, Сомбором, Жабљом, Мартоношем, Сентом, Ст. Бечејем и била је по броју занатлија једнака не само са Тителом, него и са Ст. Кањижом, Паланком и Фелдварцем. Али је варош домамљивала Немце мајсторе особито при борби за права слободне краљевске вароши (1779.), али и касније разним олакшицама, од којих је највећа била ниски став порезни, јер је варош мудро политиком откупила од ерара све пустаре — што многа наша места нису учинила, те су остала сирота. У Суботици је варошки прирез 1901—10. износио попречно 43.9 од сто, док је Новисад имао 63, Панчево 85.4 од сто — на главу је сав варошки порез износио у Суботици 8.8, у Новом Саду 15.1, — у Сенти само 5.3, Стара Кањижа га није ни имала, ова је из дохотка својих некретнина покривала два пута толики део својих издатака као Суботица, од које су и В.-Кикинда и Вршац размерно боље искористили своје некретнине. Вредност свег варошког иметка процењена је 1910. год. за Суботицу на 44.5 милијуна златних круна — дуг 6.5, — за Новисад 12 — дуг 4, — за Вашац 9.5 — дуг 3.5, — за Сенту 8 — дуг 3.5. — Тако је 1816. било 2 апотеке и 45 заната са 560 мајстора, а сада (1911) има 14.760 особа, које из заната живе, само за 2.700 мање, него и Сомбор и Нови Сад заједно — по броју мајстора и више (једино Загреб има још више). Број особа, које су занатом зарађивале повећао се од 1890—1900. за 20.9 од сто а од 1900—1910. за 33.4 од сто, а прирачунајући чланове породица за 41.2 од сто. Неки занати пропадају пред конкуренцијом страних фабрика (сарачки, ћурчијски, шеширџијски, обућарски, кућевна индустрија), чак и млинарство (Суботица нема довољно млинова, да самеље своју жетву), али се други нагло дижу, тако браћевни и уметни бравари (број радника 1890—1900—1910. 87—151—223), сајџије (8—15—34), механички прерађивачи камена (4—18—56), творничари цигле и шамотне робе (19—50 и 102), кобасичари (49—47—123), зидари (136—201—292), цимермалери (25—65—100), штампари (27—40—80), фотографи (4—10—17), — неке су пак индустријалне гране у овим деценијама постале, као творничари жељезног намештаја (0—29—141), жељезнички радници (0—29—102), фабриканти лечничких апарата (0—4—8), фабриканти уметног гнојива и т.д. (0—0—114), цементне и гипсне робе (0—5—5), индустријално гојење свиња (0—26—28), фабрикација стакла, штапова, кофера, каучукне робе, корпа за папир, конзерва од меса, чистача соба, гравера (по 0—0—1), бонбона, конзерва биљних, леда (по 0—0—9) ит.д.

Великих подuzeћа (са 20 и више радника) било је 1910. год. 18 са 940 радника (више имају Н. Сад 24 са 1175, Осек 25 са 2057, Загреб 79 са 5984 радника). Десет година

раније било је само 9 са 262 радника, према томе је напредак у броју подuzeћа 100 од сто, у броју радника 259 од сто. (Нови Сад, Осек и Загреб напредовали су у сличним размерима, остале вароши не).

Осим подuzeћа која се сада оснивају, раде у Суботици ова: 8 млинова, која гоне ветар, пара, гасили електрика, од којих један меље и паприку; творница хлеба; 2 творнице шпирита од којих једна прави и квасац, 4 творнице штирка, који граде и чириз разне врсте, декстрин, брашно од штирка, пудер, малату; фабрика бонбона и чоколаде; 4 пилане; по неколико већих столарских, коларских, стругарских радња; творница играчака и дрвене робе, творница целулоидне робе, 2 творнице леда, прераде меса, творница саламе, израда црева (жице), творница четака, коже, ципела, шешира, штрикара; творнице сапуна, свећа и козметичке робе; од циглана гради једна и цементну робу, уз засебну такву творницу; 2 творнице соде; творница лака, фирнајса; творница коломаза и машинске масти; велика хемијска творница гради сада осим уметног гнојива и сумпорну киселину и модру галицу, зелени камен, сону киселину, глауберову со и т. д. а основана је и творница серума; један бравар гради и емаљирану робу; уз стару творницу жељезног и бакреног намештаја, која има и леваоницу и машинску творницу, основана је нова творница жељезног и бакреног намештаја, осим тога ливница „Ferrum“, која гради пољопривредне справе, а оправља и вагоне — уз жељезничку нову радионицу за тај посао; за електротехнику пак има и фабрика динамо-мотора.

Најинтересантније би било, када бисмо напредовање занатлијске делатности међу нашим елементом могли доказати макар и таквим подацима, какове пружа мађарска званична статистика. Али зато није публиковано довољно старијих података. Занатлије су биле првобитно Срби, па насељени Немци, који су се временом помађарили. Буњевци су се тек у новије време почели одавати томе начину зараде, па ипак је (1910.) била скоро четвртина занатлија Буњеваца и Срба (19·6+3·8 од сто), а уистину их је било много више, јер од „Мађара“ занатлија скоро 20 од сто зна и други језик, а пописивачи су у Мађаре уписали скоро све оне, који су знали мађарски.

И трговина је била у српским рукама — све до пре 50 година, када су их почели потискивати Јевреји. 1720. г. била су у Суботици четири трговца марвом и у томе је Сомбор већ и онда заостао био (али Футог није!). За последње две деценије множили су се трговци са 42·5 односно 24·0 од сто, (јаче само Осек 37·5 од сто и Загреб 52·2 од сто од 1900. до 1910.), те је међу њима наших исказана једна шестина — који се број опет мора исправити, јер од Мађара трговаца 37 од сто зна и друге језике, а прави Мађари, па и трговци, слабо знају туђих језика. (Чак су и Јевреји почели били не учити други језик осим мађарског — то им је налагало мађарско домољубље). Још пре једне генерације није се могло у Суботици видети буњевачког презимена на фирми — после су дошли помађа-

рени Буњевци, којих и данас има — али су по буњевачким крајевима вароши почели били и пре ослобођења ницати трговци, који су и у својој породици задржали наш језик. 1910. г. су сами Мађари пописивачи исказали 674 Буњевца („egyéb“ или „horvát“) трговца, т. ј. толико их је било, који се нису дали у Мађаре уписати, чији један део није ни знао мађарски.

О величини трговине имамо мало података. Она се специјализира тако да су деведесетих година постале трговине кречем, (глином, песком и каменом), пољопривредним справама, уметнинама, јужним воћем, пивом (лагер искључиво пива), уметним старинама, а почетком овог столећа: трговина живим дрвећем и цвећем, ланом и конопљом и т. д. Новчаних завода (21, 1890—1910. са 28—59—193 намештеника) и улога (29 мил.) једино је од Загреба имала мање. Трговачка школа имала је највише ученика од свих у Војводини.

Вашари (5) су чувени за стоку по томе, што се у Суботици размерно највише дотеране марве прода (говеда преко 6, коња преко 2 и по, оваца до две, свиња преко 2 хиљаде комада) — али је трговина стоком мимо вашара огромна, нарочито трговина коњима и свињама.

Промет жељезнички (1890—1910. намештеника 434—809 па 1433) по броју свих путника (928.299) и на понеке дистанције — већи је и од Загреба (Н. Сад пола толико), телефонских разговора (2,652.000 у локалном промету и т. д.) је само Загреб имао више, али у поштанском (2,212.000) и брзојавном (59.000) промету знале су измаћи и друге вароши (1890—1910. поштанско-телеграфских намештеника 29—49—125).

Намештеници код промета и јавних звања огромном већином били су Мађари — или су бар пописани за Мађаре, што је тако далеко ишло било, да су Буњевци (1910.) и код саме вароши само 18·5 од сто чиновника и 40·3 од сто дневничара имали.

Пре су се сви школовани Буњевци за Мађаре издавали — али се у последње време и ту опажао напредак, те се и осим свештеника нашло интелегентних Буњеваца, који се своје народности нису стидели нити бојали.

Новим границама, које су од Суботице одсекле половину њеног прометног подручја, нарочито дугим стањем неодређености, живот је у Суботици застао, али кад се отвори нормални промет са Мађарском и када се варош прилагоди новим приликама, наставиће се развитак у оним правцима, који сада буду најповољнији.

Већ и до сада се опажа велика промена: насељавањем добровољаца (са њима долази леп број оних Срба, који су из Мађарске оптирала за нашу државу) и национализовањем јавних намештеника и индустријалних и трговачких подuzeћа наш се елеменат неслушено множи, што се већ опажа и по језику опћења у јавном животу и по трговинама.

Novi naziv ulica

Novi naziv	Krug	Stari naziv
Agina ulica	I.	Bajza-u.
Albanska ulica	V.	Vért-u.
Albina ulica	I.	
Bačka ulica	IV.	Lázár-u.
Badalićeva ulica	I.	Asztalos-u.
Bajski put	V.	Bajai-út
Bakarska ulica	III.	Toldi-u.
Banatska ulica	III.	Dárda-u.
Baruna Rudića ulica	VI.—VII.	Rudics-u.
Bašićeva ulica	IV.	
Beogradski put	III.—IV.	Zimonyi-ut
Bledska ulica	I.	Zárt-u.
Bogovićeva ulica	I.	Kinizsi-u. Vatha-u.
Bosanska ulica	II.	Vadász-u.
Boška Vujića ulica	VIII.	Erzsébet-u.
Boškovićeva ulica	IV.	Király-u.
Botićeva ulica	VI.	Baka-u. Lovas-u.
Branka Radićevića ulica	V.	Dobo-u.
Brozova ulica	I.	Zöld-u. Tompa-u.
Bunjevačka ulica	III.	Jenő-u.
Cara Lazara ulica	VII.	Fűzfás-u. Szemere-u.
Cara Dušana ulica	I.	Egressy-u.
Celjska ulica	V.	Haraszi-u.
Cetinjska ulica	V.	Dallos-u.
Crnkova ulica	V.	Barna-u. Stáció-u.
Crnogorska ulica	III.	Benedek-u.
Crnojevićeva ulica	VII. VIII.	Csernovics-u.
Cvetna ulica	VII.	Piros-u.
Ćemerna ulica	III.	
Čantavirski put	Šandor	Csantavéri-ut
Čantavirska ulica	III.	Csantavéri-u. Darab-u.
Česka ulica	I.—II.—III.	Forrás-u. Tompa-u.
Čudna ulica	IV.	
Dalmatinska ulica	II.	László-u.
Daničićeva ulica	III.	Sisak-u.
Dedina ulica	V.	
Devojačka ulica	V.	Éva-u.
Dinarska ulica	V.	Dömjén-u.
Dizdareva ulica	V.	Sas-u.
Dolnja ulica	II.—III.	Alsó-u.
Draškovićeva ulica	II.	Ferenci-u.
Drinska ulica	III.	Vitéz-u.
Dudov prilaz	VII.	Epres-u.
Dudova ulica	VII.—VIII.	Felső-Sánc-u.
Dulićeva ulica	III.—IV.	Dugovics-u. Balogh-u.

Novi naziv	Krug	Stari naziv
Dunavska ulica	V.	Ujvilág-u.
Dačka ulica	VI.	Lonovics-u.
Dakovačka ulica	IV.	Beke-u.
Đenerala Milojevića ulica	VIII.	Baros-tér
Đurđinska ulica	III.	Zivatar-u.
Fra Grge Martića ulica	III.	Néma-u.
Frankopanska ulica	VI.—VII.	Magyar-u.
Fruškogorska ulica	V.	András-u
Gajeva ulica	V.	Bethlen-u.
Gajev trg	V.	Bethlen-u
Gimnazijska ulica	VI.	Mihály-u. Ivany Istvan-u.
Glavna ulica	Šandor	Frangepan-u.
Golubova ulica	V.	Galamb-u.
Gorička ulica	I.	Vachot-u.
Gundulićeva ulica	III.—IV.	Árok-u. Nap-u. János-u.
Harambašićeva ulica	IV.	Antal-u. Mikes-u.
Hadžićeva ulica	VII.	
Hajduka Veljka ulica	V.	Kapás-u.
Hercegovačka ulica	II.—III.	Töltés-u.
Hranilovićeva ulica	V.	Kürt-u.
Hvarska ulica	IV.	Sziget-u.
Ilirska ulica	VI.	Tuba-u.
Istarska ulica	II.	Divat-u.
Ivana Antunovićeva ulica	I.—VIII.	Kállay Albert-u.
Ivanova ulica	III.	Pipa-u.
Jadranska ulica	III.	József-u.
Jagićeva ulica	V.	Klára-u.
Jagodinska ulica	VIII.	Berkes-u.
Jelačićeva ulica	I. VI.	Deák-u.
Jašina ulica	IV.	
Josićeva ulica	III.	Hattyu-u.
Jugovića ulica	VII.	Erdő-u.
Jugoslavenska ulica	Šandor	Agácfa-u.
Jukićeva ulica	I.—III.	Katona-u.
Jurićeva ulica	III.	
Jurjevska ulica	II.	Gábor-u.
Kaićeva ulica	V.	Hajdu-u.
Kalimegdanska ulica	VIII.	Nándor-u.
Karadžićeva ulica	VIII.	Szalay László-u.
Karadorđev trg	I.—VII.	Szent István-tér
Karlovačka ulica	V.	Tömlő-u.
Karola Milodanovića ulica	IV.	Berzsényi-u.
Ključeva ulica	VIII.	Kulcs-u.

Novi naziv	Krug	Stari naziv
Kerska ulica	III.	
Kninska ulica	III.	Vak-u.
Knjaza Mihajla ulica	VII.—VIII.	Virág-u.
Kopitarova ulica	IV.	Albert-u.
Koruška ulica	II.	Zsák-u.
Kosovo polje	VIII.	Garai-ter
Kosovska ulica	IV.	Horváth-u.
Kostina ulica	I.	Szerdahelyi-u.
Kotorska ulica	V.	Katalin-u.
Kragujevačka ulica	VII.	Herceg-u.
Kralja Aleksandra ulica	I.—VIII.	Kossuth-u.
Krekova ulica	V.	Mate-u.
Kriva ulica	II.	Nyil-u.
Krupeževićeva ulica	I.	
Kruševačka ulica	VIII.	Keskeny-u.
Kuhčeva ulica	VI.	Gáspár-u.
Kumanovska ulica	VIII.	Gerő-u.
Kumičićeva ulica	I.—II.—III.	Dezső-u.
Kutuzova ulica	Šandor	Szélső-u.
Kvarnerska ulica	II.	Sömlyék-u.
Kvaternikova ulica	VI.	Kőhid-u.
Lamićeva ulica	VI.	Felső sáncz-u.
Laze Mamužića	V.	Péter-u.
Lička ulica	I.—II.	Szőllő-u.
Lisinskijeva ulica	VIII.	Paganini-u. Vágóhid-u.
Lošinjska ulica	II.	Gázgyár-u.
Ljubljanska ulica	III.	Zászlós-u.
Mađarska ulica	VI.	Kovács-u.
Majčina ulica	IV.	
Majšanski put	VIII.	Majsai-út Ágnes-u.
Makedonska ulica	VIII.	Orbán-u.
Mala ulica	II.	Csákány-u.
Mandićeva ulica	IV.	Süveg-u.
Manojlovićeva ulica	I.	Megyeri-u.
Marka Kraljevića ulica	V.	Huszár-u.
Mariborska ulica	V.	Hold-u.
Masarikova ulica	I.—II.	Hosszú-u. Molnár-u.
Masna ulica	II.	
Matijevićeva ulica	II.—III.	Illés-u.
Matina ulica	II.	
Mazuranićeva ulica	V.	Biró-u.
Medulićeva ulica	II.	Tanitó-u.
Mihanovićeva ulica	V.	Imre-u.
Mila ulica	VIII.	
Milanova ulica	VI.	Vöröskereszt-u.
Miletićeva ulica	VI.	Gyula-u.
Miloša Obilića ulica	VII.—VIII.	Bognár-u. Homoki-u.

Novi naziv	Krug	Stari naziv
Mirna ulica	III.	
Miška Prčića ulica	V.	Köteles-u.
Mitrovačka ulica	VIII.	Dudás-u.
Mlinkova ulica	II.	Szellő-u.
Mokranjčeva ulica	V.	Pénzes-u.
Momačka ulica	VI.	
Monastirska ulica	IV.	Leány-u.
Moravska ulica	III.	Alajos-u.
Moskovska ulica	III.	Török-u.
Mostarska ulica	V.	Fecske-u.
Mrazovićeva ulica	II.	Hideg-u.
Mukićeva ulica	IV.	Juranics-u.
Murska ulica	V.	Toth-u.
Narodna ulica	VI.	Iskola-u.
Natalijina ulica	VI.	Gulyás-u.
Negotinska ulica	III. VI.	Kéri-u.
Neretvanska ulica	V.	Sajtó-u. Csikos-u.
Nikole Kujundžića ulica	VI.	Miklos-u.
Nikolićeva ulica	II.—III.	Beszédes-u. Kertész-u.
Niška ulica	V.	Vida-u.
Novosadska ulica	VII.	Tölcser-u.
Obradovićeva ulica	III.	Zarándok-ulica
Opatijska ulica	III.	Téglás-u.
Osječka ulica	V.	Erdélyi-u.
Ostojićeva ulica	VII.	Jakab-u. Lakatos-u.
Otvorena ulica	V.	Bajnok-u.
Paje Bačića ulica	IV.	Hatvani-u.
Paje Dobanovačkog ulica	VIII.	Sipos-u. Czorda Bodog-u.
Paje Kujundžića ulica	I.—II.	Vesselenyi-u.
Palički put	I.	Szegedi-ut
Palmočićeva ulica	IV.	Kozma-u. Kör-u.
Pančevačka ulica	VIII.	Szondi-u.
Pardićeva ulica	IV.	Pardics-u.
Park Kralja Petra	I.—VIII.	Mária Teréz park
Pašićeva ulica	VII.	Battyányi-u.
Pazinjska ulica	III.	Pártosi-u.
Perčićeva ulica	III.	Béla-u.
Petrogradska ulica	VI.	István-u.
Petrova ulica	II.	Károly-u.
Pirotska ulica	V.	Bálint-u.
Plebanijska ulica	I.—II.	Gémi-u. Plebania-u.
Pletikosićeva ulica	IV.	Majláth-u.
Plinarska ulica	II.	Teréz-u.
Plitvička ulica	VIII.	Garai-u.
Poštanska ulica	I.	Tompa-u.
Potočka ulica	III.	Magas-u.
Pozorišna ulica	I.	

Novi naziv	Krug	Stari naziv
Požarevačka ulica	VI.	Oldal-u.
Požeška ulica	V.	Thurzó-u.
Praška ulica	VI.	Prágáihid-u.
Prava ulica	Šandor	Szigetvári-u.
Preradovićeua ulica	V. — VI.	Vörösmarty-u.
Prešernova ulica	III.—II.	Csurgó-u. Oigány-u. Salamon-u.
Prilepska ulica	IV.	Ambrus-u.
Radakova ulica	IV.	Radák-u.
Radnička ulica	I.	
Raićeua ulica	II.—III.	Mária-u. Gazdag-u.
Ravna ulica	V.	Nyugati áncz
Reljkovićeua ulica	V.	Gólya-u.
Rokina ulica	III.	
Rudnička ulica	V.	Tolas-u.
Ruska ulica	V.	Bernát-u.
Rnžina ulica	VII.	Viola-u.
Save Tekelije ulica	V.—IV.	Halasi-ut Tököly-ut
Savska ulica	V.	Nyár-u. Tél-u.
Sekina ulica	VI.	
Senčanski put	I.—II.	Zentai-ut
Senjska ulica	III.	Pille-u.
Seoska ulica	V.	Dér-u.
Severna ulica	VIII.	Pál-u.
Sienkivićeua ulica	VI.	Gréci-u.
Simina ulica	II.	
Sirotinska ulica	III.	Mrakai kis köz Szivaci-ut
Sitna ulica	IV.	
Skadarska ulica	I.	Ányos-u.
Skenderbegova ulica	III.	Szkenderbeg-u.
Skenderova ulica	III.	Madár-u.
Skerlićeua ulica	III.	Sándor-u.
Skopljanska ulica	V.	Szép-u.
Skotus Viatora ulica	I.—II.	Folyó-u. Kölcsey-u.
Slepa ulica	VII.	Forgó-u.
Slovačka ulica	II.	Szives-u.
Smederevska ulica	V.	Dömjén-u.
Sokolska ulica	I.	Kazinczy-u.
Somborski put	IV.	Rákoczi-u. Zombori-ut
Sremska ulica	III.	Bimbo-u.
Stalačka ulica	VIII.	Kormos-u.
Stara ulica	II.	Szük-u.
Stipe Grgića ulica	VI.	Kálmán-u.
Streljačka ulica	V.	Klapka-u.
Sučićeva ulica	I.	Ács-u.
Sudarevićeua ulica	I.—III.—IV.	Bercsényi-u.
Svačićeva ulica	V.	Béla-u.
Šabačka ulica	VIII.	Kelet-u. Herczeg-u.

Novi naziv	Krug	Stari naziv
Šenoe ulica	I.	Bem-u.
Šibenička ulica	V.	Nyúl-u.
Školska ulica	V.	Tigris-u.
Šokačka ulica	IV.	Varga-u.
Štrosmajerova ulica	I.	Eötvös-u.
Štosova ulica	I.	Árpád-u.
Šumadijska ulica	V.	Mélykúti-u.
Tamiška ulica	VIII.	Tört-u. Percz-u.
Terezijina ulica	VI.	Tür István-u.
Tesna ulica	VIII.	Zrinyi-u.
Tiha ulica	IV.	Csöp-u.
Tolstojeva ulica	VI.	Odor-u.
Topnička ulica	I.	Lengyel-u.
Travnička ulica	VI.	Torma-u.
Trenkova ulica	I.	Lenkei-u.
Trg Baruna Trenka	I.	Széna-tér): Biro Antal-ter:)
Trg Fra Jese	VII.—VIII.	Teleki-tér
Trg kralja Tomislava	V.—VI.	Arany-János-tér
Trg sv. Đurda	II.	Szent György-tér
Trg sv. Ćirila i Metoda	VI.	Teréz-ter Felix-u. Deák-u.
Trg sv. Roka	III.	Szent Rókus-tér
Trg Slobode	I.—VIII.	Szokonai-tér
Trg vojvode Putnika	I.	Hunyadi-tér
Triglavska ulica	V.	Verem-u.
Trščanska ulica	III.	Nádasdi-u.
Trumbićeva ulica	VI.	Petőfi-u.
Turska ulica	VI.	Úrge-u.
Uska ulica	VI.	
Usporedna ulica	VII.	Dombos-u.
Užička ulica	VIII.	Dávid-u.
Valjevska ulica	VII.—VIII.	Fenyves-u. Puskás-u.
Varaždinska ulica	IV.	Apostol-u.
Vardarska ulica	V.	Tiszta-u.
Varoška ulica	V.	Bárány-u.
Vašarište	V.	Baromvásár-tér
Velebitska ulica	IV.	Bosnyák-u.
Verušička ulica	Šandor	Knezics-u.
Vesela ulica	V.	
Vidakovićeua ulica	III.	Hadnagy-u. Liliom-u.
Vilsonova ulica	I.—IV.	Damjanich-u.
Vinkovačka ulica	VII.	Csilag-u.
Vinogradska ulica	VI.	Lajos-u.
Viška ulica	III.	Kötő-u. Nemes-u.
Vlaška ulica	I.	Kalapos-u.
Vočarska ulica	IV.	Bojtár-u.
Vojnička ulica	V.	Alig-u.
Vojnovićeva ulica	I.	Lendvai-u.

Novi naziv	Krug	Stari naziv
Vukovićeua ulica	VI.	Harmat-u. Vukovics-u.
Zadarska ulica	III.	György-u.
Zagorska ulica	V.	Lehel-u.
Zagrebačka ulica	IV.	Pázmán-u.
Zajčeva ulica	VIII.	Ikra-u.
Zapadna ulica	Šandor	Orgona-u.
Zavojna ulica	II.	Világos-u.
Zlatarićeua ulica	IV.	Mátyás-u.
Zmaj Jovina ulica	VII.—VIII.	Jókai-u. Raktár-u.
Zmaj Jovin trg	VII	Jókai-u. Raktár-u.
Zrinjski trg	VI.—VII.	Széchényi-tér
Železnička ulica	VIII.	Láng-u.
Žitni trg	V.	Sörház telep

Stari naziv ulica

Stari naziv	Krug	Novi naziv
Ács-u.	I.	Sučićeva ulica
Agáca-u.	Šandor	Jugoslavenska ulica
Ágnes-u.	VIII.	Majšanski put
Alajos-u.	III.	Moravska ulica
Albert-u.	IV.	Kopitarova ulica
Alig-u.	V.	Vojnička ulica
Alsó (Alsó Sándor-u.)	II.	Dolnja ulica
Ambrus-u.	IV.	Prilepska ulica
András-u.	V.	Fruškogorska ulica
Antal-u.	IV.	Harambašićeva ulica
Ányos-u.	I.	Skadarska ulica
Arany János-tér	V.—VI.	Trg Kralja Tomislava
Árok-u.	IV.	Gundulićeva ulica
Árpád-u.	I.	Štosova ulica
Apostol-u.	IV.	Varaždinska ulica
Asztalos-u.	I.	Badalićeva ulica
Bajai-út	V.	Bajski put
Bajnok-u.	V.	Otvorena ulica
Bajza-u.	VI.	Agina ulica
Baka-u.	VI.	Botićeva ulica
Bálint-u.	V.	Pirotska ulica
Balogh-u.	III.—IV.	Dulićeva ulica
Bárány-u.	V.	Varoška ulica
Barna-u.	V.	Crnkova ulica
Baromvásár-tér	IV.—V.	Vašarište
Baros-tér	VIII.	Đenerala Milojevića ulica
Battyany-u.	VII.	Pašićeva ulica
Beke-u.	IV.	Đakovačka ulica
Béla-u.	V.	Svačićeva ulica
Bela-u.	III.	Perčićeva ulica
Bem-u.	I.	Šenoe ulica
Benedek-u.	III.	Crnogorska ulica
Bercsényi-u.	I.—III.—IV.	Sudarevićeva ulica
Berkes-u.	VIII.	Jagodinska ulica
Bernát-u.	V.	Ruska ulica
Berzsényi-u.	IV.	Karola Milodanovića ulica
Beszédes-u.	III.	Nikolićeva ulica
Bethlen-u.	V.	Gajeve ulica i Gajev trg
Bimbó-u.	III.	Sremska ulica
Biró Antal-tér	I.	Trg Baruna Trenka
Biró-u.	V.	Mažuranićeva ulica
Bognár-u.	VII.	Miloša Obilića ulica
Bojtár-u.	VI.	Voćarska ulica
Bosnyák-u.	IV.	Velebitska ulica
Csákány-u.	II.	Mala ulica
Csantavéri-út	Šandor	Čantavirski put
Csantavéri-u.	III.	Čantavirska ulica
Csernovics-u.	VII.—VIII.	Crnojevićeva ulica

Stari naziv	Krug	Novi naziv
Csikos-u.	V.	Neretvanska ulica
Csillag-u.	VII.	Vinkovačka ulica
Csokonai-tér	I.	Trg Slobode
Csöp-u.	IV.	Tiha ulica
Csurgo-u.	II.—III.	Prešernova ulica
Czigány-u.	III.	Prešernova ulica
Czorda Bodog-u.	VIII.	Paje Dobanovačkog ulica
Dallos-u.	V.	Cetinjska ulica
Damjanics-u.	I.—II.	Vilsonova ulica
Darab-u.	III.	Čantavirska ulica
Dárda-u.	III.	Banatska ulica
Dávid-u.	VIII.	Užička ulica
Deák-u.	I.—VII.	Jelačićeva ulica
Deák-u.	VI.—IV.	Trg sv. Ćirila i Metoda
Dér-u.	V.	Seoska ulica
Dezső-u.	I.—II.—III.	Kumičićeva ulica
Divat-u.	II.	Istarska ulica
Dobo-u.	V.	Branka Radičevića ulica
Dömjén-u.	V.	Smederevska i Dinarska ul.
Dugovics-u.	III.—IV.	Dulićeva ulica
Dudás-u.	VIII.	Mitrovačka ulica
Dombos-u.	VII.	Usporedna ulica
Egressy-u.	I.	Cara Dušana ulica
Eötvös-u.	I.	Štrosmajerova
Epres-u.	VII.	Dudov prilaz
Erdélyi-u.	V.	Osječka ulica
Erdő-u.	VII.	Jugovića ulica
Erzsébet-u.	VIII.	Boška Vujića ulica
Éva-u.	V.	Devojačka ulica
Fecske-u.	V.	Mostarska ulica
Felix-u.	VI.	Trg sv. Ćirila i Metoda
Felső Sándor-u.	VI.	Lamićeva ulica
Felső Sándor-u.	VII.—VIII.	Dudova ulica
Fenyves-u.	VII.	Valjevska ulica
Ferenczi-u.	II.	Dražkovićeva ulica
Folyó-u.	I.—II.	Skotus Viatora ulica
Forgó-u.	VII.	Slepa ulica
Forrás-u.	II.—III.	Češka ulica
Frangepan-u.	Šandor	Glavna ulica
Fűzfás-u.	VII.	Cara Lazara ulica
Gábor-u.	II.	Jurjevska ulica
Gálamb-u.	V.	Golubova ulica
Gáspár-u.	VI.	Kuhačeva ulica
Garai-u.	VIII.	Plitvička ulica
Garai-ter	VIII.	Kosovo polje
Gazdag-u.	II.—III.	Raićeva ulica

Stari naziv	Krug	Novi naziv
Gázgyár-u.	II.	Lošinjska ulica
Gém-u.	I.	Plebanijska ulica
Gerő-u.	VIII.	Kumanovska ulica
Gólya-u.	V.	Reljkovićeve ulica
Gréci-u.	VI.	Sienkievićeve ulica
Gulyás-u.	VI.	Natalijina ulica
György-u.	III.	Zadarska ulica
Gyula-u.	VI.	Miletićeve ulica
Hadnagy-u.	III.	Vidakovićeve ulica
Hajdú-u.	V.	Kaićeve ulica
Halasi-út	V. VI.	Save Tekelije ulica
Haraszti-u.	V.	Celjska ulica
Harmat-u.	VI.	Vukovićeve ulica
Hattyu-u.	III.	Josićeve ulica
Hatvani-u.	IV.	Paje Bajčića ulica
Herceg-u.	VII.	Kragujevačka ulica
Herceg-u.	VII.	Šabačka ulica
Hideg-u.	II.	Mrazovićeve ulica
Hold-u.	V.	Mariborska ulica
Homoki-u.	VIII.	Miloša Obilića ulica
Horváth-u.	IV.	Kosovska ulica
Hosszú-u.	II.	Masarikova ulica
Hunyadi-tér	I.	Trg Vojvode Putnika
Huszár-u.	V.	Marka Kraljevića ulica
Ikra-u.	VIII.	Zajčeva ulica
Illés-u.	II. - III.	Matijevićeve ulica
Imre-u.	V.	Mihanovićeve ulica
Iskola-u.	VI.	Narodna ulica
István-u.	VI.	Petrogradska ulica
Iványi István-u.	VI.	Gimnazijska ulica
Jakab-u.	VII.	Ostojićeve ulica
János-u.	III.	Gundulićeve ulica
Jenő-u.	III.	Bunjevačka ulica
Jókai-u.	VII.	Zmaj Jovina ulica
		Zmaj Jovin trg
József-u.	III.	Jadranska ulica
Juranics-u.	III.	Jadranska ulica
Kalapos-u.	I.	Vlaška ulica
Kálay Albert-u.	I. - VIII.	Ivana Antunovića ulica
Kálmán-u.	VI.	Stipe Grgića ulica
Kapás-u.	V.	Hajduka Veljka ulica
Károly-u.	II.	Petrova ulica
Katalin-u.	V.	Kotorska ulica
Katona-u.	I. - III.	Jukićeve ulica
Kazinczy-u.	I.	Sokolska ulica
Kelet-u.	VIII.	Šabačka ulica

Stari naziv	Krug	Novi naziv
Kéri-u.	VIII.	Negotinska ulica
Kertész-u.	II. - III.	Nikolićeve ulica
Keskeny-u.	VIII.	Kruševačka ulica
Kinizsi-u.	I.	Bogovićeve ulica
Király-u.	IV.	Boškovićeve ulica
Klapka-u.	V.	Streljačka ulica
Klára-u.	V.	Jagićeve ulica
Knezics-u.	Šandor	Verušička ulica
Kormos-u.	VIII.	Stalačka ulica
Kosuth-u.	I. - VIII.	Kralja Aleksandra ulica
Kovács-u.	VI.	Madžarska ulica
Kozma-u.	IV.	Palmotićeve ulica
Köhid-u.	VI.	Kvaternikova ulica
Kölcsey-u.	I.	Skotus Viatora ulica
Kör-u.	IV.	Palmotićeve ulica
Köteles-u.	V.	Miška Prčića ulica
Kötö-u.	III.	Viška ulica
Kulcs-u.	VIII.	Ključeva ulica
Kürt-u.	IV.	Hranilovićeve ulica
Lajos-u.	VI.	Vinogradska ulica
Lakatos-u.	VII.	Ostojićeve ulica
Láng-u.	VIII.	Železnička ulica
László-u.	II.	Dalmatinska ulica
Lázár-u.	IV.	Bačka ulica
Leány-u.	IV.	Monastirska ulica
Lehel-u.	V.	Zagorska ulica
Lendvay-u.	I.	Vojnovićeve ulica
Lengyel-u.	I.	Topnička ulica
Lenkei-u.	I.	Trenkova ulica
Liliom-u.	III.	Vidakovićeve ulica
Lonovics-u.	VI.	Đačka ulica
Lovas-u.	VI.	Botićeve ulica
Madár-u.	III.	Skenderova ulica
Magas-u.	III.	Potočka ulica
Magyar-u.	VI. VII.	Frankopanska ulica
Majláth-u.	IV.	Pletikosićeve ulica
Majsai-ut	VIII.	Majšanski put
Mária Terezia Park	I. - VIII.	Park kralja Petra
Mária-u.	III.	Raićeve ulica
Máté-u.	V.	Krekova ulica
Mátyás-u.	IV.	Zlatarićeve ulica
Megyeri-u.	I.	Manojlovićeve ulica
Mélykúti-u.	V.	Šumadijska ulica
Mihály-u.	VI.	Gimnazijska ulica
Mikes-u.	IV.	Harambašićeva ulica
Miklos-u.	VI.	Nikole Kujundžića ulica
Mrakai-u.	III.	Sirotninjska ulica
Molnár-u.	I.	Masarikova ulica

Stari naziv	Krug	Novi naziv
Nádasdy-u.	III.	Trščanska ulica
Nándor-u.	VIII.	Kalimegdanska ulica
Nap-u.	IV.	Gundulićeva ulica
Néma-u.	III.	Fra Grge Martića ulica
Nemes-u.	III.	Viška ulica
Nyár-u.	V.	Savska ulica
Nyil-u.	II.	Kriva ulica
Nyugoti sáncz	V.	Ravna ulica
Nyúl-u.	V.	Šibenička ulica
Odor-u.	VI.	Tolstojeva ulica
Oldal-u.	VI.	Požarevačka ulica
Orbán-u.	VIII.	Makedonska ulica
Orgona-u.	Šandor	Zapadna ulica
Paganini-u.	VIII.	Lisinskijeva ulica
Pál-u.	VIII.	Severna ulica
Pardics-u.	IV.	Pardićeva ulica
Partosi-u.	II.—III.	Pazinjska ulica
Pázmán-u.	IV.	Zagrebačka ulica
Pénzes-u.	V.	Mokranjčeva ulica
Pertz-u.	VIII.	Tamiška ulica
Péter-u.	V.	Laze Mamužića ulica
Petőfi-u.	VI.	Trumbićeva ulica
Pille-u.	III.	Senjska ulica
Pipa-u.	III.	Ivanova ulica
Piros-u.	VII.	Cvetna ulica
Plebánia-u.	II.	Plebanijska ulica
Prágaihid	VI.	Praška ulica
Puskás-u.	VIII.	Valjevaska i Uzička ulica
Radak-u.	IV.	Radakova ulica
Rákoci-út	IV.	Somborski dut
Raktár-u.	VII.—VIII.	Zmaj Jovina ulica
Raktár-u.	VII.	Zmaj Jovin trg
Rudics-u.	VI.—VII.	Baruna Rudića ulica
Sajtó-u.	V.	Neretvanska ulica
Salamon-u.	II.	Prešernova ulica
Šandor-u.	III.	Skerlićeva ulica
Sas-u.	V.	Dizdareva ulica
Sipos-u.	VIII.	Paje Dobanovačkoga ulica
Sisak-u.	III.	Daničićeva ulica
Sömlyék-u.	II.	Kvarnerska ulica
Sörház telek	V.	Žitni trg
Stáció-u.	V.	Crnkova ulica
Süveg-u.	IV.	Mandićeva ulica
Szalay László-u.	VIII.	Karadžićeva ulica
Széchenyi-tér	VI.—VII.	Zrinjski trg

Stari naziv	Krug	Novi naziv
Szegedi-út		Palički put
Szellő-u.	II.	Mlinkova ulica
Szélső-u.	Šandor	Kutuzova ulica
Szemere-u.	VII	Cara Lazara ulica
Széna-ter	II.	Trg Baruna Trenka
Szent György-tér	II.	Trg sv. Đurđa
Szent István-tér	I.—VII.—VIII.	Karadordev trg
Szent Rókus-tér	III.	Trg sv. Roke
Szép-u.	V.	Skopljanska ulica
Szerdahalyi-u.	I.	Kostina ulica
Sziget-u.	IV.	Hvarska ulica
Szigetvári-u.	Šandor	Prava ulica
Szivaci-út	III.	Sirotinjska ulica
Szives-u.	II.	Slovačka ulica
Szkenderbeg-u.	III.	Skenderbegova ulica
Szondi-u.	VIII.	Pančevačka ulica
Szölő-u.	I.—II.	Lička ulica
Szük-u.	II.	Stara ulica
Tanitó-u.	II.	Medulićeva ulica
Tél-u.	V.	Savska ulica
Teleki-tér	VII.	Trg Fra Jese
Teréz-u.	II.	Plinarska ulica
Teréz-tér	VI.	Trg sv. Cirila i Metoda
Thurzó-u.	V.	Požeška ulica
Téglás-u.	III.	Opatijska ulica
Tigris-u.	V.	Školska ulica
Tiszta-u.	V.	Vardarska ulica
Tolas-u.	V.	Rudnička ulica
Toldi-u.	III.	Bakarska ulica
Tompa-u.	I.	Brozova, Poštanska i Česka ulica
Torma-u.	VI.	Travnička ulica
Tóth-u.	V.	Murska ulica
Töcsér-u.	VII.	Novosadska ulica
Tökoly-u.	V.—VI.	Save Tekelije ulica
Töltés-u.	III.—II.	Hercegovačka ulica
Tömlő-u.	V.	Karlovačka ulica
Török-u.	III.	Moskovska ulica
Tört-u.	VIII.	Tamiška ulica
Tuba-u.	VI.	Ilirska ulica
Türr István-u.	V.	Terezijina ulica
Ujvilág-u.	V.	Dunavska ulica
Úrge-u.	VI.	Turska ulica
Vachot-u.	I.	Gorička ulica
Vadász-u.	II.	Bosanska ulica
Vágóhid-n.	VIII.	Lisinskijeva ulica
Vak-u.	III.	Kninska ulica
Varga-u.	IV.	Šokačka ulica

Stari naziv	Krug	Novi naziv
Vatha-u.	I.	Bogovićeua ulica
Verem-u.	V.	Triglavska ulica
Vért-u.	V.	Albanska ulica
Vida-u.	V.	Niška ulica
Világos-u.	II.	Zavojna ulica
Viola-u.	VII.	Ružina ulica
Virág-u.	VII.—VIII.	Knjaza Mihajla ulica
Vitéz-u.	III.	Drinska ulica
Vöröskereszt-u.	VI.	Milanova ulica
Vörösmarty-u.	V.—IV.	Preradovićeua ulica
Vukovics-u.	VI.	Vukovićeua ulica
Weselenyi-u.	I.—II.	Paje Kujundžića ulica
Zarándok-u.	III.	Obradovićeua ulica
Zárt-u.	I.	Bledska ulica
Zászlos-u.	III.	Ljubljanska ulica
Zentai-út	I.—II.	Senčanski put
Zimonyi-út	III.—IV.	Beogradski put
Zivatar-u.	III.	Đurdinska ulica
Zombori-út	V.—VI.	Somborski put
Zöld-u.	I.	Brozova ulica
Zrinyi-u.	VIII.	Tesna ulica
Zsák-u.	II.	Koruška ulica

MEDJANSKI i DRUG

GVOŽDJARSKA RADNJA

☞ SUBOTICA, KARAGJORDJEV TRG ☞

(Bivša radnja Kalmann-a Ohrmann-a gvoždjara)

Interurban telefon: 360.

Telegram adresa: MEMA.

NA VELIKO I MALO:

Razni okovi za zgrade, pokućstvo, za konje amove, kuhinjsko posudje, decimalne, jednakokratne, trgovačke, kuhinjske, piljarske, specijalne, kao na primer ::: za zlato, brilijant, apotekarske i t. d. ::: :::

::: NAJBOLJE VAGE. :::

Tražite ponude!

Umerene cene!

MEGYÁNSZKY és TSA

VAS NAGYKERESKEDÉS

☞ SUBOTICA, KARADJORDJEV-TÉR ☞

::: (Volt Ohrmann Kálmán-féle vaskereskedés) :::

Telefon interurban: 360.

Taviratcim: MEMA.

NAGYBAN ÉS KICSIBEN:

Épület- és bútorvasalás, háztartásbelicikkek, konyhaeszközök, szerszámok, lószerszámveretékek; üzleti-, konyha-, kalmár-, tizedes-, körtés-, valamint speci- ::: jalis arany-, briliant-, gyógyszer és stb. ::: :::

::: MÉRLEGEK. :::

Kérje árajánlatainkat!

Mérsékelt árak!

::: :::

Крстић и Стојадиновић

царински посредници
Суботица, Краља Александра улица 11.

Врши све врсте царинских експедиција при Царинарници у Суботици. Заступа у свима споровима при Царинарници, Генералној Дирекцији Царина, Министарству Финансија и Држ. Савету.

Телефон: 8-32.

Телефон: 8-32.

Krstić i Stojadinović

elvámolási közvetítő
Subotica, Kralja Aleksandra ulica br. 11.

Elintéz mindennemű elvámolásokat a szuboticei Vámhivatalnál. Vállal mindennemű képviselést vámperekben, Pénzügyigazgatóságoknál, Pénzügyminisztériumnál és Országos Tánácsnál s t. b.

Telefon: 8-32.

Telefon: 8-32.

Veletrgovina gradjevnog materijala

gorivog drva, uglja, kreča, cementa

Friedmann i Šterk

Vršac, Zagreb, Subotica,
Jevrejska ulica br. 8. Medulićeva ul. br. 17. Kralja Aleksandra 7.

Építési anyagok nagykereskedése

kapható épületfa, tűzifa, szén, mész és cement.

Friedmann és Sterk

Vršac, Zagreb, Subotica,
Jevrejska ulica br. 8. Medulićeva ul. br. 17. Kralja Aleksandra 7.

ПРВА СРПСКА ОБУЋАРСКА РАДЊА

Миливоја Ђокића

Суботица, у згради Општине Града Суботице.

Има на стоваришту леп избор готових ципела. Прима поручбине као и оправке, које извршује на опште задовољство поштованих муштерија. Велики избор пертли, масти итд.

ELSÓ SZERB CIPÓKERESKEDÉSE

Gyokity Milivoj

Subotica, a városi székház épületében.

Vállal megrendelésüket és azokat a n. b. közönség teljes megelégedésére pontos időre elkészíti. Javításokat elvállal. Nagy választék fűzőkben, cipőkremekben stb. stb.

Ђурчијска радња
Бождар С. Млинаревић

Прве Југославенске Сарајевске
Ђурчијске Радње Филијала

Суботица, Карађорђево трг број 6.
□ □ □ код Фратарске цркве. □ □ □

Велико стовариште сваковрсних
пелцова, астраганских и полу-
асраганских капа, разнобојних
фарбаних лисица као и осталих
□ □ најбољих пелцова. □ □

Продаја на велико и мало.

□ □ □ Szücsüzlet □ □ □

Mlinarević S. Bozsidár

Елсö Југослав Сарајевöи Szücs-
üzletének Fiókja

Subotica, Karadjordjev trg broj 6.
□ □ □ a barátok temploma mellett. □ □ □

Нagy рактär mindennemü szörме-
äruban, u. m. asztragán és fel-
asztragán sapkák, festett rökák
különbözö színben és mindennemü
egyéb jóminösегü szörмеärü.

Eladás kicsinyben és nagyban.

Matija Horovic

trgovina manufakturne
robe na malo i veliko

Veliki izbor platna, što-
:-: fova, kretona itd. :-:

□ □ Cijene solidne. □ □

Horovitz Mátyás

□ divat árúház □
nagyban és kicsinyben

Nagy választék vasznakban,
szövetekben, kretonokban stb.

□ Árak szolidak. □

— ПРВА И НАЈВЕЋА —
:-: ЈУГОСЛАВЕНСКА МУЗИЧКА РАДИОНИЦА :-:

Људевит Каин

ГЛАВНО СКЛАД: СУБОТИЦА, ГРАДСКА КУЋА.

— ELSŐ ÉS LEG —
NAGYOBB JUGOSZLÁV ZENEÁRU MŰHELYE

≡ Kain Lajos ≡

ФÖРАКТÄР: ⇒ ⇒ SUBOTICA, VÄROSÍ SZÉKHÄZ.

Хаваш

печаторезац

Суботица,
Караџићева ул. 7.

Науас

вэснöк

Subotica,
Karadžićeva ul. 7.

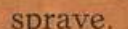

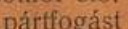

BAŠ I VIG

TRGOVINA DRVA ZA GRADJEVINE I GORIVO

SUBOTICA,

SOMBORSKI PUT 260. (ŽITNA PIJACA).

Skladište drva za gradjevine i gorivo, stolarskih potrebština i drugog gradjevinarskog materijala. Prvoklasne šindre i „Bonovih“ crepova. Kubikaška i domaća kolica kao i druge gospodarske

Telefon: 751.

Telefon: 751.

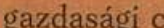

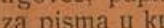

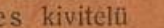

BASCH ÉS VIGH

ÉPÜLET ÉS TŰZIFA KERESKEDŐK

SUBOTICA,

SOMBORSKI PUT 260. (GABONA PIAC).

Épület és tűzifa, asztalos áru és egyéb építkezési anyagok raktára. Első rendű fazsindely és „Bohn“-féle cserép. Kubikos és házi talicskák, valamint egyéb

Telefon: 751.

Telefon: 751.

Ново вашариште јестива.

Стављам Поштованом Грађанству до знања, да сам у Суботици, на Зринском тргу бр. 14. отворио

вашариште јестива.

Држим на складинту стално и сваковрсно поврће, воће, паприку, краставце, патлиџана и т. д. и т. д. Покућне потребштине. За многобројну посету моли

Пера Станковић, Суботица, Зрински трг бр. 14.

Uj Élelmiszercsarnok! Uj

Értesitem a n. é. közönséget, hogy Zrinjski trg 14. alatt

élelmiszercsarnokot

nyitottam. Raktáron tartok mindennemű főzelékeket, gyümölcsöket, paprikát, ugorkát, paradicsomot stb. stb. Háztartási cikkeket. N. b. pártfogást kér

Sztankovics Péra, Subotica, Zrinjski trg 14. szám.

U KNJIŽARI I PAPIRNICI

A. Mamužić

može se dobiti sve vrsti knjiga iz domaće i strane književnosti, sve školske knjige, pisaći i crtaći pribor, raznih knjiga, papira i kuverata za banke, kancelarije i trgovce, papira i kuverata za pisma u kutijama, spomenica i albuma za dopisnice u velikom izboru.

KÖNYV ÉS PAPIRÁRÚHÁZ

Mamuzsics A.

kaphatók az összes bel- és külföldi szépirodalmi könyvek, zeneművek; valamint, az összes iskolai tankönyvek, író- és rajzszerkek, üzleti könyvek, irodai papírok és felszerelések. Díszes kivitellű levelepapírok borítékkal, csinos kötésű emlékkönyvek és lev.-lap albumok.

СРПСКА БАНКА У ЗАГРЕБУ ФИЛИЈАЛА
У СУБОТИЦИ

ПАШИЋЕВА УЛИЦА БРОЈ 4.

Издаје зајмове на менице, хипотеку,
прима улоге на штедњу и бави се
свима банкарским пословима.

SZERB BANK ZAGREBBAN FIÓKÜZLET
SUBOTICÁN

PAŠIĆEVA ULICA 4. SZÁM.

Folyósít váltó és jelzálog kölcsönöket,
elfogad betéteket és foglalkozik az
összes banküzletekkel.

КОЛОНИЈАЛНА ДЕЛИКАТЕСНА РАДЊА
ВЕЛИМИРА Ј. МИЦИЋА

СУБОТИЦА, У ЗГРАДИ ГРАДСКЕ КУЋЕ

Снабдевена је увек добром робом, коју про-
даје по најнижој цени.

Послуга брза и тачна.

FÜSZER ÉS CSEMEGE ÜZLET

MICIĆ J. VELIMIR

SUBOTICA, VÁROSI SZÉKHÁZ ÉPÜLETBEN.

Raktáron tart állandóan friss és jó árút,
amelyet legalacsonyabb áron elárusít.

Kiszolgálás gyors és pontos.

Ilija Lang i Brat

Veliko stovarište svakovrsnih cipela i jedino zastup-
stvo jugoslavenske fabrike rukavica „Jelen“.

Različite ženske i muške rukavice po fabričnoj ceni.

Lang Illés és testvére

Cipő különlegességek nagyáruháza és a „Jelen“ Jugo-
sláviai keztyűgyár egyedüli elárúsító helye.

Mindennemű női és férfi keztyűk eredeti gyári árakban.

MINERVA ŠTAMPARIJA D. D.
MINERVA NYOMDA R. T.
SUBOTICA, KRALJA ALEKSANDRA 1.

TELEFON: 8—58.

NYOMTATVÁNYOKAT GYORSAN, JUTÁNYO-
SAN IZLESÉSEN KÉSZIT A „BÁCSMEGYEI
NAPLÓ KIADÓHIVATALA.

TISKANICE SE IZRADJUJU BRZO, SOLIDNO I
JEFTINO ADMINISTR. „BACSMEGYEI NAPLÓ“.

Čurčijska radnja
Lajče Spitzer
Subotica, Sokolska ul.

izradjuje i na stovarištu stalno
ima raznovrsnih čurčijskih stvari

∴ Anglo i detail prodaja. ∴

Telefon 740.

Telefon 740.

Szücs szőrmeáruház
Spitzer Lajos
Subotica, Sokolska ul.

Készít és raktáron tart legna-
gyobb válassztékban minden-
nemű szücs és szőrmeárut.

Angro és detail eladás.

Telefon 740.

Telefon 740.

Subotička štrikarska
i tkaninska radnja

Djeno Beck

Subotica, Pašičeva ul. 10.

Izradjuje svakovrsnu štri-
karsku i tkaninsku robu.

Subotikai kötő és szövő-
∴ üzem. Tulajdonos ∴

Beck Jenő

Subotica, Pašičeva ul. 10.

Készít mindennemű kötött
∴ és szövött árut. ∴

Drogerija kod „Košnice“

Najjeftiniji izvor drogističnog
pribora, kemikalija, parfima i
toaletnih potrebstina, konjaka,
ruma, likera, čaja, lek. vina i
ooo pribora za prevoj. ooo

Djeno Wachsmann nasl. Hercel
Subotica, Kralja Aleksandra 1.
Telefon: 165.

Drogueria a „Mökkashoz“

Droguák, vegyszerek, illatszerek
és piperecikkek, thea, cognac,
rum, likörök, gyógybörök és
kötszerek legolcsóbb beszerzési
ooooooooo forrása. oooooooooo

Wachsmann utóda Herczl
Subotica, Kralja Aleksandra 1.
Telefon: 165.

S. WEISS

Stovarište stakla i porculana
na veliko i malo

Subotica,
Kralja Aleksandra ul. 7.

S. WEISS

Üveg- és porcelán raktára
nagyban és kicsinyben

☒ Subotica, ☒
Kralja Aleksandra 7.

Židovska Banka

za Bosnu i Hercegovinu,
Subotička Podružnica Jelačićeva ulica broj 7.

Prima uloge uz povoljne uslove. Daje zajmove na tekući
račun i na nekretnine uz najpovoljnije uslove. Zanima
se sa unutrašnjim i inostranim transakcijama. Svake po
godine (najbliže 1. januara 1922.) osniva nedeljne uložne
grupe sa nedeljnim uložima od 1 dinara pa na više.

Židovska Banka

za Bosnu i Hercegovinu,
Subotikai Fiókjja Jelačićeva ulica 7. szám.

Elfogad betéteket előnyös kamatoztatás mellett. Kölesönöket
nyújt folyószámlára és ingatlanokra kedvező feltételekkel.
Foglalkozik átutalással a bel- és külföldre. Minden félévben
(legkésőbb 1922. január 1.) héti betétes csoportokat alakít
☐ 1 dinártól — felfelé — történő heti befizetésekkel. ☐

PETAR ŠEPŠI, NASLEDNIK

Petar Juhas

farbarska i pucersajska radnja
Subotica, Sokolska ul. 2.

Farba i kemijski čisti muška i
ženska odela uz najpovoljnije
cene. Crninu farbam za 24 sata.
oooooooooooooooooooooooooooo

SEPSI PÉTER UTÓDA

Juhász Péter

Ruhafestő és tisztító intézete
Subotica, Sokolska ul. 2.

Fest és vegyileg tisztít ügy férfi
mint nőiruhákat a legjutányo-
sabb árban. Gyászruhák 25 óra
ooooo alatt festetnek. ooooo

„JOHANNA“

TVORNICA SODA VODE

Josip Heller Subotica,
Palički pnt (Želj. teretna kapija)

Stovarište kem. ugljene ki-
seline kao i svog pribora
za tvornice soda vode.

„JOHANNA“

== SZIKVIZGYÁR ==

Heller József Subotica,
Palički pnt (teherpalyaudvár kapu)

Vegyztisza szénsav és az
összes szikvizgyáricikkek
ooooo raktára. ooooo

„UNION“ TRGOVAČKO D. D.

□ □ □ □ SUBOTICA, PAŠIĆEVA ULICA I. □ □ □ □

— IZVOZ ZEMALJSKIH I
MLINSKIH PROIZVODA

TELEFON: 898 I 508.

TELEFON: 898 I 508.

„UNION“ KERESKEDELMİ R. T.

□ □ □ □ SUBOTICA, PAŠIĆEVA ULICA I. □ □ □ □

MEZŐGAZDASÁGI TERMÉNYEK
ÉS ŐRLEMÉNYEK KIVITELE

TELEFON: 898 ÉS 508.

TELEFON: 898 ÉS 508.

BEOGRAD PATRIA SUBOTICA ZAVOD ZA PROIZVODNJU SERUMA

VETERINARSKA UPRAVA.

DRŽAVNA KONTROLA.

Telegram:

Patriaserum Subotica.

Telefon:

Subotica broj 60. ☎ ☎ ☎

Prvi domaći zavod koji u našoj domovini proizvodi sve vrste cijepiva i serume. Proizvadamo i šaljemo zaštitna i ljekovita cijepiva i serume u svako doba i u svakoj količini protiv ovih bolesti: bedrenice, svinjski vrbanjac, svinjska kuga, svinjska porapa, (septimakija), kolera peradi, ždrebećak, epidemički pobacaj, sustavac, tuberkula i oftalmin. Napokon

„Murin“ za utamanjivanje miševa i
„Ratin“ za utamanjivanje pacova.

□ □ □ Na zahtjev stručne informacije dajemo besplatno. □ □ □

Банка и Мењачница Шор

Schorr Bank és Váltóüzlete

Суботица,
Краља Александра ул. бр 13.

Subotica,
Kralja Aleksandra ul. broj 13.

CARO & JELINEK

NEMZETKÖZI SZALLITÁSI R.T. SUBOTICA

A cég telepei és testvérházai:

- Jugozlavia:** Zagreb, központtal: Beograd, Jesenice, Koprivnica, Maribor, Sisak, Subotica és Sušak fiókok.
- Csehslovakia:** Prága, Bodenbach, Bratislava, Chodau, Eger i. B., Halbstadt, Karlsbad, Lundenburg, Moldau, i. B. Teplitz-Schönau, Tetschen, Wildenschwert, Zwittau.
- Ausztria:** Wien I. Deuschmelsterplatz 4. Fióközletek: IV. Blechturngasse 32., VII. Andreassgasse 10. és saját vasuti állomással és vámhivatallal egybekötött raktárházak, XX. Traisengasse 27. (Tárházak).
- Németország:** Berlin, Hamburg, Passau és Regensburg.
- Magyarország:** Budapest V., Arany János-utca 34.
- Olaszország:** Triest, Via Trento 16.

Rendszeres gyűjtőkezesi forgalom Wien, Prága, Karlsbad, Berlin, Hamburg, Triest és Budapest állomásokról Subotica, Zagreb, Beograd, Maribor, Novisad és a többi nevezetesebb Jugoszlaviai állomásokra. Mindennemű szárazföldi és tengerentúli szállítmányok átvétele előnyös feltételek és szakszerű kiszolgálás mellett. Szállítmányozási biztosítás. Kötélközdes szabad butorkocsival. Részletes felvilágosítással szolgál a suboticei fióktelep vezetősége I. Strossmajerova ul. 9.

Manufaktura

na veliko i malo

Danika Pećerić

Subotica, Karadordev trg 5.

Veliki izbor svile, štofova
za ženska i muška odjela,
••• platna i t. d. •••

Divat-áruház

nagyban és kicsinyben

Danika Pećerić

Subotica, Karadordev-tér 5.

Nagy választék selymekben,
férfi és női szövetekben
valamint vásznokban.

Лепедат и Јовановић

Суботица, Лаје Кујунџића 1. (у згради Касине)

Заступство „Београдске Задруге“ д. д. (Основана 1882.)
Одељење за осигурање. Овлашћени продавци Државне
Класне Лутрије. Стовариште Вајфертовог пива.

Број пошт. чек рачуна 46223.

Телефон Канцеларије бр. 214.

Жиро рачун код Народне Банке

Телефон Стоваришта број 640.

Lepedat & Jovanović

Subotica, Paje Kujundžića 1. (a Kaszinó épületében)

A „Beogradska Zadruga“ (alapítva 1882.) Biztosító
Részvénytársaság ügynöksége. Az Állami Osztályosors-
játék főelárusító. Vajfert-féle sör főraktára.

Postai csekk számla száma 46223.

irodai telefon szám: 214. :: ::

Zsír számla Narodna Banknál.

Raktári telefon szám: 640.

ALLANDÓ GÉPKIÁLLÍTÁS SUBOTICÁN.

Van szerencsém a n. é. közönség szíves tudomására hozni, hogy a

Hofherr-Schranz-Clayton-Shuttleworth

Bécs és budapesti mezőgazdasági gépgyárainak helyiségében

Subotica, I., Trg Slobode 2/5.

a fenti gépgyár hírneves gyártmányai

■ állandóan kiállítás tárgyát ■

fogják képezni s ott gőzcseplőkészletek, benzín, nyersolaj és szivógázmotorok,
vetőgépek, konkolyozók, gabonatisztító rosták, arató és fűkaszalógépek, ekek,
boronák, szecska és répvágók mindenkor kaphatók lesznek. Felöleli az
ügykör az erdő, mező, szőlőgazdaság és mindazon műszaki cikkeket is, melyet
a géptechnika produkál. Golyócsapágyak, szijak, olajok állandóan rakráron.

Teljes tisztelettel

Telefon: 193.

Raczkó Mihály, Subotica.

Antun Kramer i Drug

Subotica, Kralja Aleksandra ulica broj 2.

⊙ Krojači za Gradanstvo i Oficire. ⊙
Tvornica vojnjčkih i željezničarskih kapa.
Skladište gotovih odela i engleskih štofova.

Aleksandar Žigmond Vig

Telefon 57. Subotica, Karadjordjev trg Telefon 57.

Knjižara, trgovina
papira i muzikalija
:: knjigoveznica ::

Könyv-, papir- és
:zeneműkereskedése:
:: könyvkötészete ::

Vig Žigmond Šandor

Telefon 57. Subotica, Karadjordjev trg Telefon 57.

„SPECIAL“ URARSKA RADNJA STIPAN KREKUŠ

SUBOTICA, KRALJA ALEKSANDRA UL.

Prodaje razne satove (budilice, zidne, njhalice i „Jafi“ satove) sa najboljom Junghaus, Feil i Becker markom. Čista mesing roba. Osim satova ima vazda na skladištu: forniture, alata, stakla uz najpovoljnije cene. Popravlja razne ure.

„SPECIAL“ ÓRÁS ÜZLET KREKUS ISTVÁN

SUBOTICA, KRALJA ALEKSANDRA UL.

Elad: különböző fali és „Jafi“ órákat a leghiresebb márkával Junghaus, Feil és Becker. Tiszta sárga réz áru. Ezen kívül állandóan raktáron tart: formitúrákat, szerszámokat, üvegeket a legalacsonyabb árakkal. Mindenféle órákat javítok.

Henrik Šlager | Schlager Henrik

kuferdžija

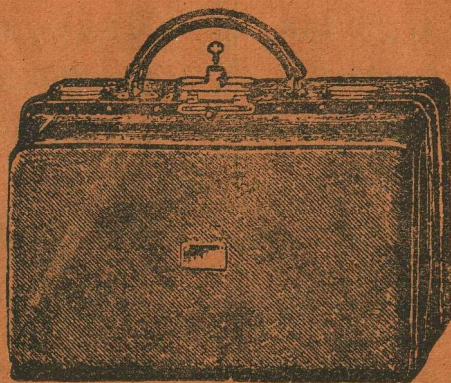
böröndös

Subotica, Kralja Aleksandra ulica (Farkaševa kuća).

Veliko sto-
varište svake
vrste kufera,
kutija za še-
šire, ritikila,
novčanika i
ostalih pred-
meta od kože.

Poručbine
i popravke
stručno izvr-
ši: šujem. :-:

Povoljne cene!

Nagy raktár!
saját készítményű
uti- és kézi
böröndökben,
kalapdob-
zokban, piaci
táskák, ridü-
külök, erszé-
nyek és min-
denféle bőr-
:-: árukban. :-:

Megrendelések
és javítások szak-
szerűen és ponto-
:-: san készít. :-:

Jutányos árak!

HOTEL „NACIONAL“ HOTEL

VELIKO NARODNO SVRATIŠTE PRVOGA REDA
SUBOTICA, KRALJA ALEKSANDRA U.

KAVANA I TRPEZARIJA, DIVHA LETNJA DVORANA,

vlasnik: **Stevan Kladek.**

60 moderno uredenih i komfortnih soba,
centralno grejanje, električno osvetljenje.
U celom svratištu vodovod i kupaone.
**Kuhinja prvoga reda. Točenje pl. vina
iz sopstv. vinograda.** Ovdašnji i inostrani
šampanjac. Svako veče koncentira prvo-
klasna glazba. Za razne svečane prilike
kao banket, svadbe, zabave i druge pri-
like stoje posebne dvorane na raspoloženju.
U svratištu se nalazi Trgovačko društvo
☉☉ Lloyd i Gospodarska Kasina. ☉☉

Telefon br. 16. Interurban.

Telefon br. 16. Interurban.

HOTEL „NATIONAL“ HOTEL

ELSŐRANGU NEMZETI NAGY SZÁLLODA
SUBOTICA, KRALJA ALEKSANDRA U.

KÁVÉHÁZ ÉS ÉTTEREM, GYÖNYÖRŰ NYÁRI KERTHELYISÉG

tulajdonos: **Kladek István.**

60 modern berendezés kényelmes szobá-
val, központi fűtés, villany és gáz világítás.
Az egész szállodában vízvezeték. Kényel-
mes fürdőszobák. **Elsőrangú konyha,
saját termesű faj borok.** Bel és külföldi
pezsgők. Minden este elsőrangú zenekar
hangversenyez. A szállodában bankettek,
bálok, lakodalmakra díszes nagy termék
állnak rendelkezésre. A szálloda keres-
☉☉ kedelni Lloyd és Uri kaszinó. ☉☉

Interurban telefon: 16.

Interurban telefon: 16.

Braća Rosenfeld

Telefon: gvoždarska trgovina Telefon:
123, 821 i 357. Subotica, Jelačićeva ul. 2. 123, 841 i 357.

Stalno veliko skladište gvožđa u šipkama, za obruče, gvožđa u crnim i kalajisanim pločama kao i druge razne gvoždarske robe. Jedino jugoslavensko zastupništvo jedne svetsko poznate rominjača za loze. Prije nego što bi Vaše gvoždarske potrebstine nabavili tražite cenovnik.

Braća Rosenfeld

Telefon: vaskereskedése Telefon:
123, 841 és 357. Subotica, Jelačićeva ul. 2. 123, 841 és 357.

Állandó nagy raktár rúdvas, abrónesvas, fekete, horganyozott és fehér lemezekben és mindenféle vasáruban. Egy világhírű szőlőpermetező-gyár és a „Globe” csapágyfém jugoszlaviai egyedárusítója. Mielőtt szükségletét bármilyen vasáruban beszerezné kérjen ajánlatot.

Драгутин Молцер

наследник

Коломан Сенеш

гвожђарска трговина

▼▼ Суботица, Јелачићева ул. ▼▼

Телефон: 72.

Телефон: 72.

Molzer Károly

utoda

Szenes Kálmán

vaskereskedés

▼▼ Subotica, Jelačićeva ul. ▼▼

Telefon: 72

Telefon: 72

Основано 1817.

Телефон 376.

Ј. Фаркаш наследници Браћа Нићин

Трговина

шпецераја

деликатеса

минералне воде.

Телефон 376.

Основано 1817.

Osnovano 1817.

Telefon 376.

J. Farkas наследници Браћа Нићин

Trgovina

špeceraja

delikatesa

mineralne vode.

Telefon 376.

Osnovano 1817.

Alapítatott 1817.

Telefon 376.

Farkas J. utoda Nićin Testvérek

Fűszer

csemege

ásványvíz

kereskedés.

Telefon 376.

Alapítatott 1817.

Ud. Šandora Halbrohra i Drugovi

špediterska i agenturna radnja

Subotica, Park Kralja Petra

Telefon: 10, noćna služba 510, željeznička ekspozitura 71.

Mestna špedicija.

Međunarodna ekspedicija i carina.

Špedicija nameštaja u sopstvenim tapetiranim kolima.

Smeštaj svakovrsne robe u suvom magazinu.

Brza, tačna i umerena posluža.

Ud. Šandora Halbrohra i drugovi

špediterska i agenturna radnja

Subotica, Park Kralja Petra

Telefonszámok 10, éjjeli szolgálat 570, vasuti kirendeltség 71.

GRADSKA BIBLIOTEKA
SUBOTICA

Helyi szállítás.

Nemzetközi szállítmányozás. Elvámolás.

Butorszállítás saját párnázott butorkocsikban.

Beraktározás mindenféle árú részére száraz raktárhelyiségekben. Gyors, pontos és jutányos kiszolgálás.

ZASTUPNIŠTVO I PRODAJA
PISACIH MAŠINA

„UNDERWOOD“

POVLAŠĆENA KNJIŽARA

„JEDINSTVO“

ĐOKIĆ i ĐORĐEVIĆ

TELEFON: 744. SUBOTICA. TELEFON: 744.

„UNDERWOOD“

IROGÉPEK ELADÁSÁNAK KÉP-
VISELŐSÉGE

„JEDINSTVO“

SZABADALMAZOTT KÖNYV ÉS PAPIR-
KERESKEDÉSE

ĐOKIĆ és ĐORĐEVIĆ

TELEFON: 744. SUBOTICA. TELEFON: 744.